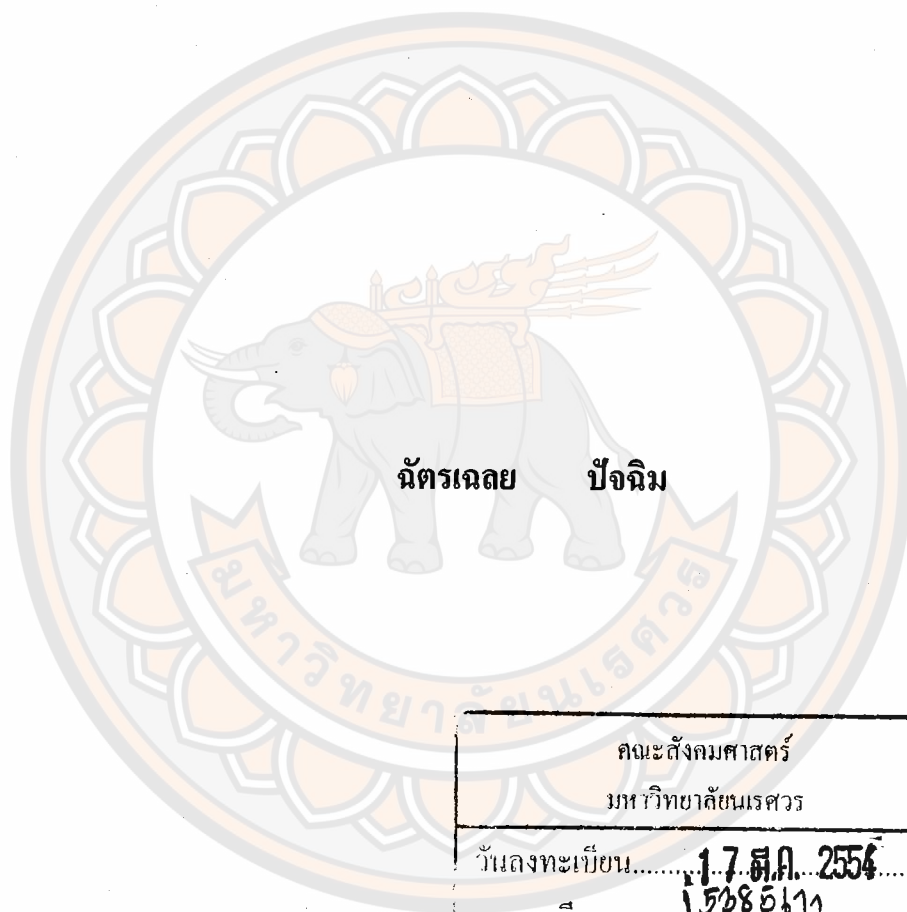

กระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมสัจจะวันละบาท
เทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนครพนม
วันลงทะเบียน..... 1.7 ต.ค. 2554
เลขทะเบียน..... 15๖8๕๖๗
เลขเรียกหนังสือ..... H V400.๕๕

๓๒๑ ๗

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ๑๕๕๔

สาขาวิชาพัฒนสังคม

มีนาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนครพนม

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร. พชรินทร์ สิริสุนทร อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่กรุณาให้
คำแนะนำ คำปรึกษา กำลังใจ และตรวจสอบแก้ไขด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้ศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่เคยอบรมสั่งสอน จนทำให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้ความ
เข้าใจในการนำเอาวิชาความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ หากไม่ได้รับความ
ร่วมมือและช่วยเหลือ จากคุณชัชวาล วงศ์สวรรค์ และกลุ่มจัดทำสวัสดิการชุมชนออมตั้งจะวันละ
บาทเทศบาลตำบลพันเสา ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
ค้นคว้าให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอบแต่
บุพการี ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา และกัลยาณมิตรร่วมวิชาชีพทุกท่าน ทั้งที่สำเร็จ
การศึกษาไปแล้ว และที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาตามสาขาวิชาของข้าพเจ้ามา ณ โอกาสนี้

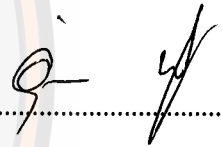
ฉัตรเฉลย ปิจฉิม

อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง"การจัดทำสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมสัจจะวันละบาท เทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก" เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิชรินทร์ สิริสุนทร)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนวย พิรุณสาร)

หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มีนาคม 2554

ชื่อเรื่อง	กระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมสัจจะวันละบาท เทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
ผู้ศึกษาค้นคว้า	นางสาวฉัตรเฉลย ปัจฉิม
ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ สิริสุนทร
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศบ. สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2554
คำสำคัญ	กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-information) จำนวน 10 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มสวัสดิการชุมชน โดยการเป็นคณะกรรมการกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการกะเทียบเคียงแนวคิด

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน กลุ่มออมสัจจะวันละบาทเทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีทั้งหมด 8 ขั้นตอน แบ่งสรุปเป็นหัวข้อดังนี้ 1. ให้ความรู้กับกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่เพื่อเป็นการจุดประกายความคิดริเริ่มในการจัดทำสวัสดิการชุมชน 2. การบูรณาการทุนในชุมชน คือทุนกลุ่มและทุนองค์กรในชุมชน เช่น การบูรณาการสวัสดิการชุมชนเข้าไปในแผนชุมชน และเสนอเข้าไปในกลุ่มกองทุนต่างๆ 3. ขยายแกนนำให้ครอบคลุมในระดับพื้นที่ตำบล 4. การประสานกับหน่วยงานภายนอก คือ อบต. พอช. และสภาชุมชน 5. ริเริ่มการจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุน 6. บริหารจัดการกลุ่มสวัสดิการ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลกลุ่ม 7. การติดตามและประเมินผล 8. การขยายผล โดยการปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีจำนวนสมาชิกกลุ่มเพิ่มมากขึ้นอย่างทั่วถึงและครอบคลุมในระดับตำบล

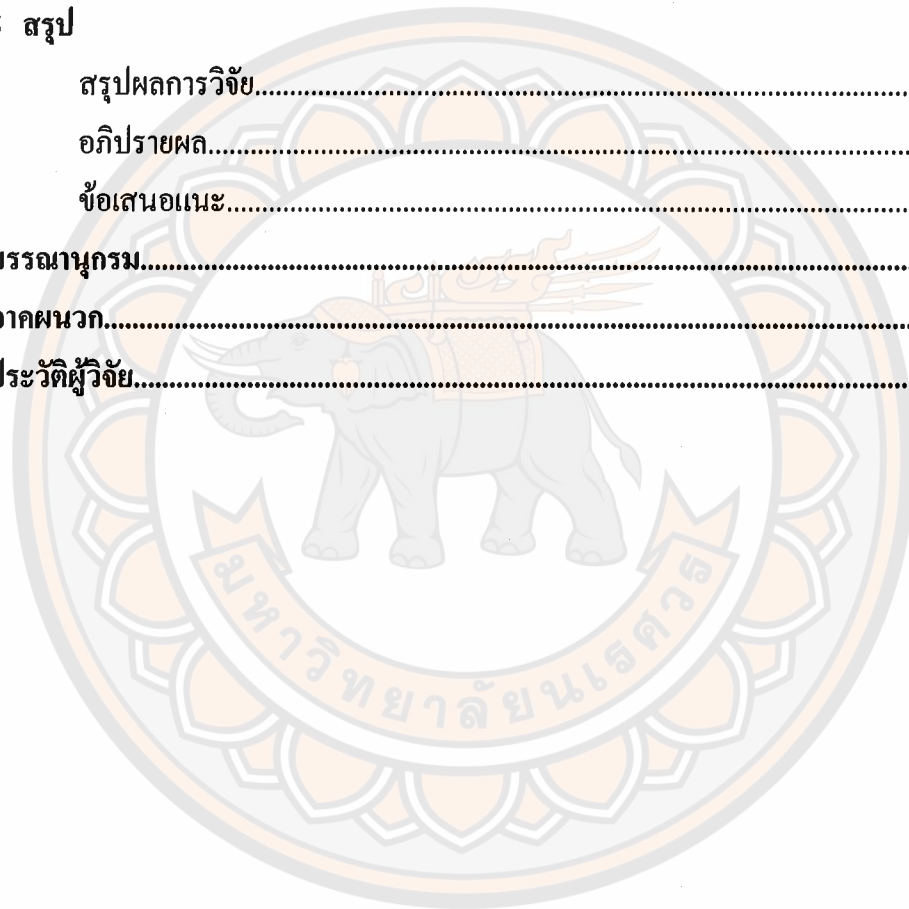
ซึ่งสอดคล้องกับ แนวทางการดำเนินงานระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับตำบลของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ที่ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนคือ 1. จุดประกายความคิด-ทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย 2. ค้นหาศักยภาพและทุนในท้องถิ่น 3. ขยายแกนนำให้ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติ 4. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่น 5. การตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน 6. การบริหารกองทุน 7. การติดตามประเมินผล 8. การขยายผล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	3
ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน.....	4
แนวคิดหลักสำคัญของระบบสวัสดิการชาวบ้าน.....	5
แนวคิด โครงสร้างของระบบสวัสดิการชาวบ้าน.....	6
แนวคิดการจัดสวัสดิการ โดยภาคชุมชน.....	12
แนวคิดเงื่อนไขความสำเร็จของการจัดสวัสดิการ โดยภาคชุมชน.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	21
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	
วิธีการศึกษา.....	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	22
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
4 ผลการวิจัย	
ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	25
ข้อมูลทั่วไปของชุมชน.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มสวัสดิการชุมชน.....	27
5 สรุป	
สรุปผลการวิจัย.....	37
อภิปรายผล.....	41
ข้อเสนอแนะ.....	44
บรรณานุกรม.....	45
ภาคผนวก.....	46
ประวัติผู้วิจัย.....	55

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยของเรานั้นกำลังประสบปัญหาต่างๆหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และด้านอื่นๆอีกมากมาย ซึ่งโดยรวมปัญหาต่างๆเหล่านี้ มักจะลุกลามจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ๆได้ทั้งเกือบทั้งหมดและมีการเชื่อมโยงกันระหว่างปัญหาจนกลายเป็นเครือข่ายระหว่างปัญหาเมื่อปัญหาต่างๆเหล่านี้รวมตัวกันจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ๆของประชาชน เช่น เมื่อทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายประชาชนส่วนใหญ่ก็จะมีรายได้มาจุนเจือครอบครัวน้อยลงหรืออาจไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายนั้นจึงเป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดและปัญหาทางด้านสุขภาพอื่นๆตามมา นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาอื่นอีกมากมายเช่น การแย่งชิงทรัพยากรกันในชุมชนเพราะรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งกันในชุมชน เหล่านี้นับเป็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันของชุมชนในประเทศไทยและเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะชุมชนนับเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศในการเจริญก้าวหน้าอย่างความเข้มแข็ง

รัฐบาลก็ได้มีการช่วยเหลือให้แก่ประชาชน โดยการใช้การจัดสวัสดิการสังคมเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อน “สวัสดิการสังคม” หมายความว่า ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสมเป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ(พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมพุทธศักราช 2546)

เข้ามามีส่วนในการช่วยเหลือประชาชนในรูปแบบต่างๆกันเช่น การจัดเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ การสร้างบ้านพักคนชรา ศูนย์สงเคราะห์เด็ก ตลอดจนการสงเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่างๆที่ดำเนินการโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นสวัสดิการในลักษณะสงเคราะห์ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องใช้งบประมาณจำนวนมากแต่

ให้บริการไม่ทั่วถึง กล่าวคือ ประชาชนชาวไทย ซึ่งมีอยู่ทั้งหมดประมาณ 65 ล้านคน ในจำนวนนี้ 15 ล้านคนเป็นข้าราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐและลูกจ้างบริษัทห้างร้านต่างๆ ซึ่งถือเป็นแรงงานในระบบที่รัฐจัดสวัสดิการให้อย่างครบวงจร หรือไม่ถ้าเป็นลูกจ้างบริษัทก็จะเข้าสู่ระบบสวัสดิการสังคม ในขณะที่ประชาชนทั่วไป ประมาณ 50 ล้านคน ยังไม่มีหลักประกันความมั่นคงในชีวิต นอกเหนือจากสวัสดิการที่รัฐจัดให้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นซึ่งเป็นระบบสงเคราะห์ที่ไม่ทั่วถึงและไม่ครอบคลุมความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย (สวัสดิการชุมชนคนไม่ทิ้งกัน: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์: 2550)

เพราะเนื่องจากยังมีข้อจำกัดอยู่หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการเข้าถึงของประชาชนที่จะได้รับมากน้อยแค่ไหนขึ้นกับการตัดสินใจของหน่วยงาน แผนงาน โครงการ งบประมาณของภาครัฐ นโยบายด้านการเมือง อีกประการที่สำคัญก็คือการบริหารงานโดยรัฐบาลที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่จึงไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง และยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาของประชาชนได้อย่างดีพอ เหตุผลหลายประการที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ชุมชน/สังคม หันมาสนใจค้นหาทางเลือกและทางรอดของชุมชนให้ชุมชนอยู่รอดได้ด้วยตนเองไม่รอคอยความหวังจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว

สวัสดิการชุมชนเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความมั่นคงของชุมชนให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็งโดยอาศัยความร่วมมือกันของคนในชุมชนช่วยกันคิด ทำ แก้ไขปัญหา และรับประโยชน์ร่วมกัน “สวัสดิการชุมชน” คือ การสร้างหลักประกันในชีวิตของคนในชุมชน นั้นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้คนในชุมชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปสิ่งของ เงิน ภาษีช่วยเหลือเกื้อกูล และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ คือ เกิดรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์มิตรไมตรีที่ดีขึ้นของคนในชุมชนรู้สึกมั่นคง ภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุขร่วมกัน

ชาวบ้านหมู่ที่ 3 ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ได้ตระหนักร่วมกันถึงความสำคัญที่จะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องของการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยการจัดสวัสดิการชุมชนให้เป็น หลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันของคน ในชุมชน เป็นการให้อย่างมีคุณค่า และรับอย่างมีศักดิ์ศรีและเป็นการอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน และ ธรรมชาติ อย่างเคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งมีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรมและมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการชุมชนมากพอสมควร

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวเกี่ยวกับ กระบวนการการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นการมองอย่างเป็นระบบตั้งแต่สุดเริ่มต้นของโครงการ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อต่อตัวชุมชนเอง ชุมชนอื่นหรือผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน กลุ่มออมสัจจะวันละบาทเทศบาล ตำบล พันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ผู้จัดทำและดำเนินงานด้านสวัสดิการชุมชน กลุ่มออมสัจจะวันละบาท เทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

2. คำถามที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน กลุ่มออมสัจจะวันละบาท เทศบาลตำบลพันเสา อำเภอ บางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ

3.2 เป็นข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ใช้การสรุปเชิงพรรณนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีขั้นตอน ซึ่งวางไว้ อย่างเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนจบแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนดังกล่าวช่วยให้การ ดำเนินการมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลาและ ทรัพยากรน้อยที่สุด (วัลลภ กันทรัพย์ 2534 : 12)

สวัสดิการชุมชน หมายถึง การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นใจแก่คนในชุมชนซึ่ง หมายความว่ารวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้คนในชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ การ ช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่ สำคัญ เช่นก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสามัคคีมิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน สึก มั่นคง ภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข (<http://takdad.co.cc/>) 23/11/2553

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน

สวัสดิการชุมชน หมายถึง การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นใจแก่คนในชุมชนซึ่งหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้คนในชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ เช่น ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์/มิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน รู้สึกมั่นคง ภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุข

ความหมาย สวัสดิการชุมชนหรือเรียกง่าย ๆ ว่าสวัสดิการชาวบ้าน ถือเป็นสวัสดิการอีกรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนหรือชาวบ้านจัดตั้งขึ้นมา เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกในชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)(2551) ได้ให้ความหมายของสวัสดิการชุมชนว่าหมายถึง การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นใจแก่คนในชุมชน ซึ่งหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้คนทุกชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปของสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ เช่น ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์/มิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน รู้สึกมั่นคงภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข

และยังให้ความหมายของสวัสดิการชาวบ้าน ว่าหมายถึง การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของชาวบ้าน เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในท้องถิ่น มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งหมายถึงทุกอย่างที่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ทั้งในรูปแบบของสิ่งของ เงิน ทุน น้ำใจ การฟื้นฟูธรรมชาติเพื่อเกื้อหนุนคนในหมู่บ้าน ได้พึ่งพาระหว่างคนกับธรรมชาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นเอนกาวที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ผลของการจัดสวัสดิการจะก่อให้เกิดรายได้และลดรายจ่าย และเกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน นำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนในที่สุด

สรุป สวัสดิการชุมชนหมายถึง การสร้างหลักประกันให้กับชุมชน เพื่อช่วยเหลือความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นซึ่งจะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ใช้หลักการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือ

วัฒนธรรมชุมชนเป็นตัวเชื่อมในการดำเนินงานร่วมกัน โดยสวัสดิการชุมชนสามารถจัดได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับการตกลงกันของชุมชน (ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) (2551))

2.แนวคิดหลักสำคัญของระบบสวัสดิการชาวบ้าน

การจะพัฒนาสวัสดิการชาวบ้านให้เข้มแข็งและยั่งยืน สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางต่อเนื่องได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายสวัสดิการชาวบ้านที่มีอยู่แล้วให้สามารถจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้และขยายผลไปยังชุมชนต่างๆอย่างเป็นขบวนการ มีการประสานเชื่อมโยงระบบสวัสดิการชาวบ้านกับระบบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานพัฒนาต่างๆอย่างเข้าใจและเกื้อกูลต่อกัน

จากแนวคิดดังกล่าว ระบบสวัสดิการชาวบ้านจึงมุ่งเน้นไปที่หลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1.)เป็นระบบสวัสดิการที่ยั่งยืนคิดและดำเนินการโดยชุมชนเพื่อชุมชนสามารถดูแลทุกคน ทุกเพศทุกวัยในชุมชนได้อย่างทั่วถึง
- 2.)เป็นระบบสวัสดิการที่ดูแลชาวชุมชนได้อย่างครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย
- 3.)เป็นระบบสวัสดิการที่นำไปสู่ความมั่นคงในชีวิต โดยมีฐานคิดว่า สวัสดิการ คือ ความมั่นคงในชีวิต

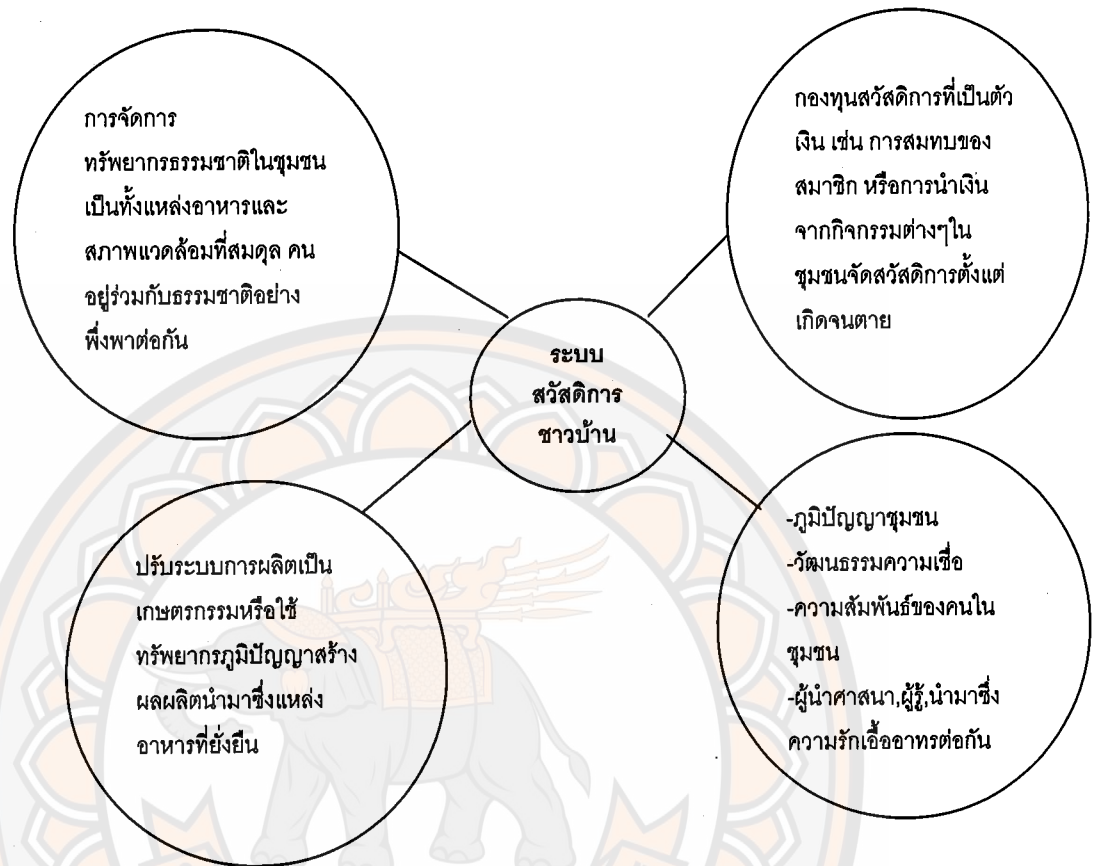
ดังนั้น คำพัง “เงิน” ที่ร่วมกันสมทบตั้งแต่เป็นกองทุน เพื่อนำไปจัดสวัสดิการให้แก่กันตั้งแต่เกิดจนตายนั้น ไม่อาจนำมาซึ่งความมั่นคงในชีวิตได้ แต่”ระบบสวัสดิการชาวบ้าน” จะต้องประกอบด้วยสวัสดิการอย่างหลากหลายที่จะบูรณาการเข้าด้วยกันเช่น

-ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาและความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน นำมาซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นสวัสดิการทางสังคมที่ทุกคนมีให้แก่กัน

-การร่วมกันฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเช่น ป่าชุมชน การอนุรักษ์ลุ่มน้ำชายฝั่ง นำมาซึ่งแหล่งอาหารและสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นสวัสดิการที่ธรรมชาติให้มาเพื่อคนอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างพึ่งพาต่อกัน

-การปรับวิถีคิดการทำเกษตรกรรมไปสู่เกษตรกรรมยั่งยืนด้วยความเป็นอยู่ที่พอเพียง เป็นแหล่งอาหารที่ยั่งยืน พื้นธรรมาติกกลับคืนมา ตลอดจนการนำภูมิปัญญาและทรัพยากรในท้องถิ่นผลิตเป็นสินค้าแทนการซื้อจากภายนอก ด้วยแนวทางเช่นนี้ก็จะเกิดระบบสวัสดิการชาวบ้านอย่างบูรณาการและยั่งยืน เป็นการสร้างความมั่นคงในชีวิตได้อย่างแท้จริง

ที่มา : (สวัสดิการชุมชนคนไม่ทิ้งกัน,2550,6)

ภาพที่ 1 การบูรณาการระหว่างสวัสดิการที่หลากหลาย
ที่มา : (สวัสดิการชุมชนคนไม่ทิ้งกัน, 2550, 7)

3.แนวคิดโครงสร้างของระบบสวัสดิการชาวบ้าน

โครงสร้างของระบบสวัสดิการชาวบ้าน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) ระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับตำบล เป็นระบบหรือกองทุนที่เกิดจากการร่วมตัวของประชาชนในพื้นที่หนึ่งๆด้วยความสมัครใจ เช่นในระดับตำบล ภูมินิเวศ วิถีวัฒนธรรม ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นกองทุนที่"ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ" เน้นการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก แต่ยึดหยุ่น คล่องตัวเปิดเผยโปร่งใสตรวจสอบได้เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงยั่งยืนและดูแลชาวบ้านด้วยกันได้ทุกเพศทุกวัย ทุกประเภทตั้งแต่เกิดจนตาย โดยมีแนวทางการดำเนินงานอย่างน้อย 8 ขั้นตอนคือ

1.1 จุดประกายความคิด-ทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย เริ่มจากมีผู้ก่อการดี หรือแกนนำที่สนใจอาจเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ฯลฯ ที่มองเห็นศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน และต้องการช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน ชักชวนแกนนำคนอื่นๆ มาพูดคุยปรึกษาหารือถึงแนวทางการจัดสวัสดิการชาวบ้าน จากนั้นก็จัดเวทีพูดคุยกับชาวบ้านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อาจจะเป็นการจัดรวมทั้งตำบล หรือแกนนำจะลงไปทำความเข้าใจในระดับหมู่บ้านแล้วมาจัดรวมในภายหลังก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

การทำความเข้าใจอาจหมายถึง รวมถึง การชักชวนกันไปดูงานการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการที่ประสบความสำเร็จ แล้วกลับมาพูดคุยทำความเข้าใจกันให้ถ่องแท้อีกครั้ง

การจุดประกายความคิด ต้องทำควบคู่ไปกับการ “กระตุ้น” ให้ชาวบ้านเข้าใจถึงเหตุผลสำคัญอย่างน้อยๆ 2 ประการคือ 1). การตั้งกองทุนสวัสดิการจะทำให้สมาชิกได้รับการดูแลตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งชาวบ้านธรรมดาไม่เคยได้รับมาก่อน และ 2). จะทำให้สามารถดูแลทุกข์สุขซึ่งกันละกันไม่ว่ายากดีมีจน และยังช่วยกันดูแลเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือตนเองมิได้ เช่น เด็ก คนแก่ คนพิการ เป็นการสร้างความรักความเอื้ออาทรต่อกัน

1.2 ค้นหาศักยภาพและทุนในท้องถิ่น

หลังจากได้จุดประกายความคิด และสร้างความเข้าใจเรื่องการจัดการสวัสดิการชาวบ้านระดับหนึ่งแล้ว ลำดับต่อไปแกนนำหรือผู้ก่อการดีจะต้องร่วมกันค้นหาศักยภาพและทุนในชุมชน อาจมีอาสาสมัครเข้าร่วมด้วยก็ได้ โดยค้นหาว่าในหมู่บ้าน หรือตำบลของเรามีของคืออะไรบ้าง เช่น มีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเด็กเยาวชน กลุ่มเกษตรอินทรีย์ มีคนแก่ คนพิการอยู่เท่าไร เป็นต้น แต่ละกลุ่มมีการทำงานอย่างไร มีสมาชิกกี่คน มีทุน มีการจัดสวัสดิการหรือไม่อย่างไร เป็นต้น รวมทั้งสำรวจทุนด้านอื่นๆ เช่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางภูมิปัญญา ฯลฯ

ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจได้มาหลายทางด้วยกัน เช่น การออกแบบสอบถามแล้วหาอาสาสมัครชุมชนช่วยกันจัดทำ หรือข้อมูลบางส่วนอาจขอความร่วมมือจาก อบต. หรือหน่วยงานในท้องถิ่น หรืออาจลงพื้นที่ดูจากของจริง เป็นต้น

หลังจากได้ข้อมูลจนครบแล้ว ก็ร่วมกันสังเคราะห์ให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นศักยภาพของตนเองได้ชัดขึ้น จากนั้นก็นำข้อมูลไปชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้าน โดยอาจจัดเป็นเวทีประชาคมก็ได้ ทั้งนี้ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมองเห็นและเข้าใจเหมือนกันว่าทุนที่มีอยู่นี้สามารถนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้านได้อย่างไร ทุนแต่ละอย่างสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นต้น (บูรณาการทุนที่มีอยู่เข้าด้วยกันได้อย่างไร)

1.3 ขยายแกนนำให้ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการ ก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในระยะเริ่มต้นก็คือ “แกนนำ” ซึ่งจะมีย่างกว้างขวางทั้งในระดับพื้นที่หมู่บ้าน โชน

คุ้มบ้านหรืออาจเป็นแกนนำจากกลุ่มกิจกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุน ตลอดจนการบูรณาการทุนจากกลุ่มต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง

1.4 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. พมจ. เป็นต้น เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากองทุนสวัสดิการชาวบ้าน โดยต้องประสานงานตั้งแต่ต้น ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น การส่งแกนนำไปพูดคุย ให้เห็นว่าการตั้งกองทุนสวัสดิการเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน ผลสำเร็จเป็นทั้งของชาวบ้านและของหน่วยงานท้องถิ่น ช่วยประหยัดงบประมาณของท้องถิ่น แต่ได้ผลกว้างขวาง เป็นต้น

บางแห่งอาจใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวแล้วค่อยๆ ขยายไปสู่ความร่วมมือที่เป็นทางการ บางแห่งก็เริ่มจากการขอการสนับสนุนเฉพาะเรื่อง เช่น การขอใช้ห้องประชุม ขอสนับสนุนข้อมูล ฯลฯ แล้วค่อยพัฒนาความร่วมมือขึ้นไป ถึงขั้นมีแผนงานร่วม หรือจัดสรรงบประมาณเข้าร่วมสมทบกองทุนสวัสดิการชาวบ้านในอนาคต ฯลฯ

1.5 การตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน ต่อไปก็มาถึงขั้นตอนที่สำคัญ นั่นก็คือ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน โดยแยกเป็นกระบวนการย่อยดังนี้

การจัดทำระเบียบกองทุน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลักๆ คือ การรับสมัครและการสิ้นสุดสมาชิกภาพ การจ่ายเงินสมทบ ประเภทของสวัสดิการ การจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นต้น โดยเริ่มจากการตั้งคณะกรรมการร่างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยตัวแทน กลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งตัวแทนกลุ่มกิจกรรม แกนนำที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ ฯลฯ โดยอาจนำระเบียบกองทุนที่อื่นมาประกอบก็ได้ เมื่อยกร่างเสร็จแล้วก็นำไปชี้แจงในเวทีประชาคมทั้งตำบลเพื่อแสดงความเห็นเพิ่มเติม จนเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

การเปิดรับสมัคร และระดมเงินกองทุน โดยสมาชิกอาจเป็นรายบุคคล หรือครอบครัวสถานที่รับสมัครอาจกระจายไปตามหมู่บ้านหรือรวมศูนย์การสมทบเงินทุนอาจสมทบรายบุคคล หรือตัดเงินผลกำไรจากกลุ่มที่สมาชิกสังกัดอยู่มาเป็นเงินสมทบก็ได้ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับระเบียบกองทุนที่ร่วมกันกำหนดขึ้นมา

การระดมเงินทุนจากแหล่งอื่นๆ เช่น การจัดงานเพื่อหาทุน การสมทบจากองค์กรท้องถิ่นการสมทบจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการกองทุนฯ จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมิใช่หวังเพียงเงินสมทบจากสมาชิกเท่านั้น

การจัดระบบข้อมูลของกองทุน ต้องจัดทำให้เป็นระบบ เป็นปัจจุบัน เปิดเผยโปร่งใส เช่น ข้อมูลสมาชิก ข้อมูลกองทุน การจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจัดทำไว้ ณ ที่ทำการแล้ว อาจประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรับทราบ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น ติดประกาศไว้ ณ ที่สาธารณะ ที่ทำการกองทุนหรือส่งให้สมาชิกถึงบ้าน แล้วแต่ความเหมาะสม

1.6 การบริหารกองทุน โดยมีคณะกรรมการขึ้นมาบริหารกองทุน ที่มีองค์ประกอบจากตัวแทนที่หลากหลาย มีการจัดโครงสร้างฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบ ที่ชัดเจน เช่น มีประธาน เภรัญญิก ประชาสัมพันธ์ตรวจสอบ ฝ่ายส่งเสริมพัฒนา เป็นต้น โดยอาจมีที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือจากหน่วยงานในท้องถิ่น ฯลฯ การทำงานของคณะกรรมการจะต้องมีลักษณะประสานกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้านด้วย เพื่อให้ดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง

นอกจากจะบริหารกองทุนเพื่อตามปกติแล้ว คณะกรรมการควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับเรื่องต่างๆ เช่น การประสานกับหน่วยงานท้องถิ่น การพัฒนาแกนนำ การเรียนรู้ขยายผล การดูแลผู้ด้อยโอกาส การขยายสมาชิกให้ครอบคลุมกว้างขวาง และการบูรณาการทุนทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดระบบสวัสดิการแบบองค์รวมขึ้นในตำบล

1.7 การติดตามประเมินผล ต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และทุกระดับ เช่น การประเมินการสมทบของสมาชิก การขยายสมาชิกของระดับกลุ่ม ตลอดจนประเมินการทำงานในทุกๆ เรื่องของคณะกรรมการกองทุน โดย กองทุนอาจมีคณะตรวจสอบที่เป็นอิสระตามสมควร เพื่อให้เกิดการตรวจสอบที่เป็นกลางและเที่ยงธรรมรวมทั้งการประเมินในแต่ละระดับจะต้องนำไปสู่การทำเวทีประชาคมอย่างเปิดเผย เพื่อร่วมกันพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น

1.8 การขยายผล ซึ่งจะต้องทำอย่างต่อเนื่องในหลายๆ ประการ อาทิ

.การขยายแกนนำ ทั้งปริมาณและคุณภาพให้ทั่วถึงระดับพื้นที่และกลุ่มกิจกรรม เพื่อให้เกิดการขยายผลและสามารถดูแลสมาชิกได้ทั่วถึง

ขยายสมาชิก โดยต้องตั้งเป้าหมายให้ครอบคลุมทุกคนหรืออย่างน้อยทุกคนรอบครัวในตำบล จะต้องครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสที่ดูแลตนเองไม่ได้ครบทุกคน ที่สำคัญต้องสร้างจิตสำนึกของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้นในหมู่สมาชิก

ขยายแหล่งทุน ที่จะมาหนุนให้กองทุนมีปริมาณมากขึ้น เช่น การสมทบจากหน่วยงานในท้องถิ่น เป็นต้น

ขยายประเภทและผลประโยชน์ของสมาชิก โดยให้ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตายตลอดจนการหนุนเสริมให้สมาชิกพึ่งตนเองได้ เช่น การเพิ่มสวัสดิการด้านประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การให้สวัสดิการ กรณีเกิดพิบัติภัยต่างๆ เป็นต้น

การพัฒนาสู่สวัสดิการที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการเข้ากับกลุ่ม/กองทุนอื่นๆ ในท้องถิ่น เพื่อสร้างนวัตกรรมงานพัฒนาร่วมกันในท้องถิ่นอย่างเป็นองค์รวม เช่น การฟื้นฟูภูมิปัญญา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรรมยั่งยืน ฯลฯ ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ครบวงจรไม่เฉพาะเพียงตัวเงิน ทำให้สมาชิกรู้สึกมีความมั่นคงในชีวิตอย่างแท้จริง

2.) ระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับจังหวัด ถึงแม้ว่า “ระบบสวัสดิการชาวบ้าน” จะให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระดับพื้นที่ตำบล โดยเน้นให้เกิดระบบสวัสดิการระดับตำบลที่เข้มแข็ง แต่เพื่อให้เกิดการหนุนเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการระดับตำบล จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับจังหวัดขึ้นมา มีองค์ประกอบและหน้าที่สำคัญ คือ

2.1) มีกลไก “คณะกรรมการพัฒนาระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับจังหวัด” ขึ้นประกอบด้วยตัวแทนชุมชนระดับตำบลที่ดำเนินงานด้านสวัสดิการชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินงานด้านสวัสดิการ เช่น พมจ. จังหวัด พัฒนาการจังหวัด ฯลฯ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ เข้ามาร่วมรับผิดชอบขับเคลื่อนระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับจังหวัดร่วมกัน

2.2) คณะกรรมการพัฒนาระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับจังหวัด มีหน้าที่ในการร่วมกันกำหนดแนวคิด ทิศทางการขับเคลื่อนระบบสวัสดิการชาวบ้านในจังหวัดให้เป็นจริง โดยมีเป้าหมายให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ตำบลในจังหวัด

2.3) คณะกรรมการพัฒนาระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับจังหวัด ยังต้องมีหน้าที่เชื่อมโยงและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับตำบลดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งการหนุนเสริมระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับตำบลในเรื่องเทคนิค องค์ความรู้และการเรียนรู้ร่วมกัน

3.) ระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับประเทศ เป็นกลไกกลางที่สนับสนุนการดำเนินงานแก่กองทุนสวัสดิการชาวบ้านในระดับพื้นที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน้าที่ดังนี้

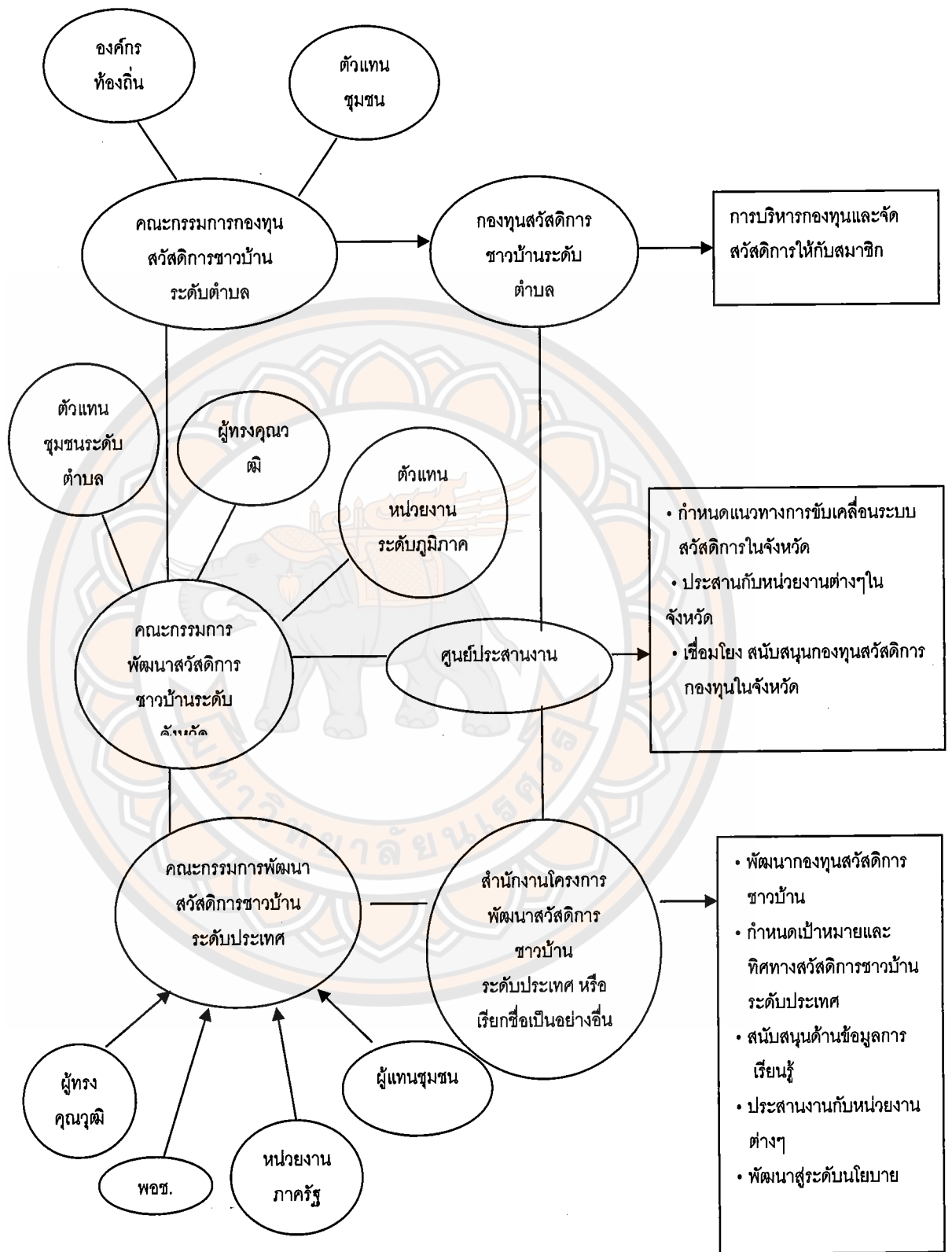
3.1) เป็นกลไกประสานสนับสนุนการจัดสวัสดิการชาวบ้านให้เป็นโครงสร้างระบบสวัสดิการของชุมชนท้องถิ่นที่ชุมชนเป็นเจ้าของการพัฒนาขยายผลให้กว้างขวางและพัฒนาเป็นนโยบายของประเทศ

3.2) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากองทุนสวัสดิการ ที่ชาวบ้านและองค์กรปกครองท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการโดยชาวบ้านมีบทบาทสำคัญ และเชื่อมโยงกับระบบของหน่วยงานต่างๆ

3.3) รณรงค์เผยแพร่การสร้างสำนึกของชาวบ้านในการตระหนักรู้และพึ่งตนเอง ผ่านกระบวนการสวัสดิการชาวบ้าน

3.4) ให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อการจัดสวัสดิการแก่กองทุนสวัสดิการชาวบ้านในส่วนที่เกินความสามารถของกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน

3.5) สนับสนุนการเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับระบบสวัสดิการของภาครัฐและอื่นๆ

ภาพที่ 2 ฟังแสดงกลไกการจัดการพัฒนาระบบสวัสดิการชาวบ้าน 3 ระดับ
ที่มา : (สวัสดิการชุมชนไม่ทิ้งกัน.2550,11)

4.แนวคิดการจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชน

เมื่อกล่าวถึงการจัดสวัสดิการชุมชนโดยภาคชุมชน คงปฏิเสธไม่ได้ว่า การจัดสวัสดิการชุมชนภาคเกษตรคือต้นแบบที่ถูกนำมาขยายผลอย่างกว้างขวาง ดังนั้นในส่วนนี้จึงอาศัยการประมวลเนื้อหาส่วนหนึ่งจากการรายงานวิจัย"การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย กลุ่มเกษตรกร"ของ ประภาส ปิ่นตบแต่ง, สุภา ใยเมือง และ บัญชร แก้วส่อง เรื่องรูปแบบการจัดสวัสดิการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ฐาน ได้แก่ ฐานทรัพยากร ฐานวัฒนธรรม และฐานงานพัฒนา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1 การจัดสวัสดิการจากฐานทรัพยากร

การจัดสวัสดิการจากฐานทรัพยากร เป็นการจัดสวัสดิการเพื่อทุกคนเน้นสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร สำหรับบางคนบางพื้นที่ก็อาจใช้เป็นแหล่งหารายได้และวัตถุดิบพร้อมกัน การจัดสวัสดิการที่สำคัญสำหรับฐานนี้คือ การใช้ประโยชน์จากป่าสาธารณะ แหล่งน้ำ ทรัพยากรทางทะเล รวมทั้งที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรส่วนบุคคล(ของผู้อื่น)

(1)การใช้ประโยชน์จากป่าสาธารณะ มีทั้งการอาศัยป่าเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร เช่น หาเห็ด หาปลา หาหน่อไม้ หาพืชผัก เพื่อการบริโภค เป็นต้น การใช้ประโยชน์ในลักษณะนี้สามารถเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ป่าสาธารณะทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น ป่าโคก ป่าบึง ป่าทาม ในภาคอีสาน ป่าหน้าหมูในชุมชนปกากะญอ ป่าพรุในพื้นที่ภาคใต้ ป่าชุมชนในพื้นที่ต่างๆไป แม้กระทั่งที่อุทยาน พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือป่าเขตอื่นๆ ล้วนเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับคนในชุมชนที่มีพื้นที่อยู่ใกล้ป่า

นอกจากเป็นแหล่งอาหาร ป่าบางแห่งยังเป็นแหล่งสร้างรายได้ของชาวบ้าน ทั้งโดยการเก็บของที่ได้จากป่ามาขาย เช่น ป่าน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ชาวบ้านมีรายได้อีกจากการหาหน่อไม้ในป่ามาขาย หรือป่าภูถ้ำกา จังหวัดนครพนมชาวบ้านมีรายได้อีกจากการขายเห็ดที่หาได้จากป่า เป็นต้น ขณะที่บางแห่งก็เป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญที่นำมาใช้เป็นปัจจัย การผลิต เช่น การใช้ไม้ไผ่จากป่าทำเครื่องจักรสาน การใช้วัตถุดิบจากป่าทำไม้กวาด การเก็บไม้มาเผาถ่าน เป็นต้น ส่วนบางแห่งก็ใช้เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ เช่น การใช้พื้นที่ป่าทามของจังหวัดสุรินทร์ การใช้พื้นที่ป่าพรุของจังหวัดปัตตานี การใช้ป่าชุมชนของคนภาคเหนือ เป็นต้น

(2) การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ มีความสำคัญในด้านการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและการหารายได้ของชาวบ้านไม่น้อยไปกว่าการใช้ประโยชน์จากป่าสาธารณะ เพราะแหล่งน้ำมีความสำคัญอย่างใกล้ชิดกับชีวิตประจำวัน ตั้งแต่การนำน้ำมาดื่มมาใช้ในการ

ใช้น้ำเพื่อการทำนา เพราะปลูกเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ทั้งเพื่อไว้กินและไว้ขาย อีกทั้งแหล่งน้ำยังอุดมไปด้วยทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ได้หลายอย่าง ทั้งในส่วนของ การสร้างความมั่นคงทางอาหาร เช่น การหาปลาตามแนวลำน้ำ นอนง คลอง บึง เป็นต้น หรือบางที่ก็อาศัยเป็นวัตถุดิบในการผลิต เช่น ชุมชนในจังหวัดชลบุรีใช้กระชูดจากแหล่งน้ำมาทอเสื่อเพื่อใช้และขาย เป็นต้น

(3) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสวัสดิการความมั่นคงทางด้านอาหารและรายได้ของชุมชนประมงความสมบูรณ์ของทรัพยากรทะเลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวพันกับความอยู่รอดของชุมชนประมงพื้นบ้านมากที่สุด

(4) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรส่วนบุคคล (ของผู้อื่น) ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการสร้างสวัสดิการความมั่นคงด้านอาหาร การใช้ทรัพยากรแบบนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดของสังคัมรวมหมู่ เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ซึ่งยังมีเห็นอยู่ในสังคมไทย ตัวอย่างเช่น ชาวบ้านที่ไม่ได้เลี้ยงปลาสามารถจับไปในพื้นที่นาของคนอื่นได้ ถ้าต้องการผักจากที่ไร่หรือที่นาของคนอื่นก็สามารถไปเก็บกินได้ เป็นต้น

2. การจัดสวัสดิการจากฐานวัฒนธรรม

การจัดสวัสดิการฐานวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ การเกื้อกูลของครอบครัวและกลุ่มเครือญาติ การเกื้อกูลของระบบอุปถัมภ์ และการจัดการของศาสนสถาน

(1) การเกื้อกูลของครอบครัวและกลุ่มเครือญาติ เป็นสวัสดิการพื้นฐานที่มีอยู่ในครอบครัวและชุมชนเช่น การส่งข้าวปลาให้แก่ลูกหลานที่ไปทำงานรับจ้างในเมือง การขยายผลผลิตทางการเกษตรเพื่อช่วยค้ำรถค่าเรือลูกหลานไปทำงาน การขายที่ดินให้ลูกไปเรียนหนังสือ ต่อ การเอาที่ดินไปจำนองเพื่อเอาเงินไปค้าประกันสามีไปทำงานต่างประเทศ เป็นต้น

(2) การเกื้อกูลของระบบอุปถัมภ์ มีอยู่ทุกหนแห่งในสังคมไทยเพราะระบบอุปถัมภ์เป็นรากเหง้าหนึ่งของสังคมไทย แม้ว่าในด้านหนึ่งระบบอุปถัมภ์จะนำมาซึ่งการเอาเปรียบกดขี่ข่มเหง ทำให้ผู้เสียเปรียบต้องคอยสิทธิด้วยโอกาส ไร้ค่าไร้ศักดิ์ศรี แต่ในด้านหนึ่งระบบอุปถัมภ์ก็เป็นส่วนสำคัญที่เกื้อกูลในสังคมไทยอยู่ร่วมกันได้ ทั้งในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร เช่น เกษตรกรไร้ที่ดินทำกิน อาศัยที่ดินของคนในชุมชนหรือนอกชุมชนทำนา พอได้ผลผลิตก็นำมาแบ่งกัน หรือการเลี้ยงสัตว์บนที่ดินของผู้อื่น พอสัตว์ออกลูกก็จะเอามาแบ่งกันคนละครึ่ง หรือการแรกแรงงาน การทำงานแลกกับปัจจัยการดำรงชีวิต เป็นต้น

ต้น และการมีความสัมพันธ์เชิงส่วนตัว เช่น เวลาทีมงานบุญก็มาช่วยกัน เวลาแต่งงานก็มาเลี้ยงฉลอง ก่อให้เกิดความผูกพันทางใจระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ ซึ่งจะนำไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในอนาคตได้ง่าย

(3) การจัดการของศาสนสถาน ถือเป็นแหล่งจัดสวัสดิการที่สำคัญของชุมชนมาตั้งแต่อดีต ตัวอย่างเช่น ในชุมชนชาวพุทธ ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนจะใช้วัดเป็นที่บวชเรียนของลูกหลาน บางรายบวชเพื่อจะได้มีอาหารมาจูนเจ้าครอบครัว ในชุมชนในมุสลิม มีกฎะฎีกาเป็นที่อบรมของเด็กเล็กและมีปอเนาะเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กโต โดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียน เปิดโอกาสให้คนจนได้เข้าถึงการศึกษาในชุมชนมุสลิม

ซากัต เป็นระบบการช่วยเหลือคนตามหลักการของศาสนาอิสลามซึ่งถือว่าชาวมุสลิมผู้มีรายได้ทุกคนมีหน้าที่ต้องสงเคราะห์ให้กับผู้ด้อยโอกาสโดยจ่ายเงินร้อยละ 2.5 ของรายได้ต่อปี ส่วนผู้ที่ควรได้รับซากัตมี 8 ประเภทตัวอย่างเช่น ผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินและเครื่องมือในการดำรงชีพ ผู้ที่ไม่มีเครื่องมือในการดำรงชีพเพียงพอกับความต้องการมาตรฐาน ผู้ที่ต้องการปลดปล่อยตนเองออกจากความเป็นทาส ผู้ที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือด้านการศึกษาต่อ ผู้ที่มีหนี้สิน ผู้ที่เผชิญปัญหาระหว่างเดินทาง เป็นต้น

3. การจัดสวัสดิการจากฐานงานพัฒนา

การจัดสวัสดิการจากฐานงานพัฒนา เป็นส่วนที่ชุมชนรับเอารูปแบบมาจากภายนอกเข้าไปดำเนินงานในชุมชน กิจกรรมบางอย่างก็ริเริ่มและทำกันเองในชุมชน แต่บางกิจกรรมก็ได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งเบื้องต้นจากองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน กิจกรรมที่รู้จักกันทั่วไปคือการจัดกลุ่มอาชีพ การจัดกลุ่มออมทรัพย์ การจัดกลุ่มกองทุนพัฒนาอาชีพและการพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชน

(1) การจัดกลุ่มอาชีพ มีให้เห็นแทบทุกชุมชน ส่วนหนึ่งเริ่มต้นและดำเนินการโดยชาวบ้านเอง บางส่วนได้รับเงินสนับสนุนการริเริ่มจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน เป็นต้น และบางส่วนได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน แต่ทั้งหมดล้วนตั้งกฎเกณฑ์และดำเนินการโดยสมาชิกในชุมชน จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดกลุ่มอาชีพก็คือต้องการช่วยเหลือสมาชิกหรือครอบครัวที่มีคนถึงแก่กรรม มีทั้งเรียกเก็บเงินจากสมาชิกไปช่วยเหลือในวาระครอบครัวมีคนถึงแก่กรรม และมีการตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการอาศัยเงินปันผลจากกลุ่มออมทรัพย์ส่วนหนึ่งสมทบเป็นเงินกองทุน

(2) การจัดกลุ่มออมทรัพย์ และมีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดกลุ่มอาชีพก็คือมีทั้งริเริ่มโดยชุมชนเองและร่วมริเริ่มกับกลุ่มองค์กรภายนอกส่วนใหญ่พยายามจัดการในรูปแบบของ

กลุ่มนี้จะสะสมทรัพย์ กลุ่มออมทรัพย์หรือธนาคารชุมชน นั่นคือ การออมทรัพย์อย่างต่อเนื่องทุกเดือน โดยไม่จำเป็นต้องออมมาก แต่จะต้องตั้งสัจจะว่าจะออมเท่าไร และต้องทำตามความตั้งใจนั้นให้ได้

โดยพื้นฐาน กลุ่มออมทรัพย์มีหน้าที่ในการรับฝากและปล่อยกู้ มีรายได้จากดอกเบี้ย และตอบแทนสมาชิกในรูปเงินปันผล ในกรณีที่มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เกิดจากการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชาวบ้านไม่เข้าใจถึงแก่นของการดำเนินงานรูปแบบกิจกรรมก็จะมีเพียงฝากเพื่อรับเงินปันผลและกู้แล้วต้องจ่ายดอกเบี้ยเท่านั้น แต่ในกรณีของชุมชนที่เข้มแข็ง กลุ่มออมทรัพย์จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและการจัดสวัสดิการในชุมชน โดยอาศัยการกันเงินดอกเบี้ยส่วนหนึ่งมาใช้ในกิจกรรมของส่วนรวม เช่น การตั้งกองทุนช่วยเหลือคำรักษาพยาบาล กองทุนอุดหนุนการศึกษา กองทุนพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

(3) การจัดกลุ่มกองทุนพัฒนาอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นกองทุนที่ต่อยอดมาจากการจัดกลุ่มออมทรัพย์ คืออาศัยเงินดอกเบี้ยจากกลุ่มออมทรัพย์มาเป็นทุนริเริ่มดำเนินงาน บางกิจกรรมก็เป็นการให้เปล่า เช่น เงินอุดหนุน คนเลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว แต่บางกิจกรรมก็มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเพื่อนำเงินไปลงทุนทำงานผลิต ซึ่งต้องจ่ายเงินคืนให้กับกองทุนตามกำหนดเวลา เช่นการกู้เงินไปลงทุนทำน้ำปลา ทำขนม เปิดร้านค้า เป็นต้น

(4) การพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชน เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยฐานการผลิตและการค้าค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่ชาวบ้านยังเน้นรูปแบบของการแยกกันผลิตแล้วมารวมกันขาย บางชุมชนมีการประกันราคาซื้อขายในหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นสวัสดิการด้านรายได้อย่างหนึ่งในชุมชน ในอีกด้านหนึ่ง การทำธุรกิจชุมชนสามารถก่อให้เกิดการรวมพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน ทั้งในเรื่องการร่วมกันคิด การรวมกลุ่มผลิต การพัฒนาคุณภาพการผลิต การสร้างเครือข่าย การรวมกันขาย การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชุมชนจนถึงระหว่างจังหวัด ฯลฯ บนฐานคิดเรื่องการแบ่งปัน ตามแนวทางวัฒนธรรมชุมชน

จะเห็นได้ว่า การจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มที่เกิดจากฐานงานพัฒนาส่วนใหญ่มีลักษณะเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกัน มีจุดเน้นที่ต้องการให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม มีการรวมตัวเป็นเครือข่าย เริ่มต้น จากความต้องการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มยาง กลุ่มข้าว กลุ่มควาย ฯลฯ แต่สุดท้ายก็มักคาดหวังให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชน ต้องการนำพาชุมชนไปสู่เส้นของการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งถึงที่สุดก็ต้องลุกขึ้นสู้กับกระแสทุนนิยมบริโคนั่นเอง

การจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชนที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ไม่ีระบบ ระเบียบ หรือแบบแผน ในการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้การส่งผ่านความรู้จากชุมชนหนึ่งไปสู่อีกชุมชนหนึ่งเกิด

ปัญหา แม้แต่การจัดกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน หลายพื้นที่ก็ยังคงรับไปเพียงรูปแบบ ให้ความสำคัญกับเงินปันผล โดยลืมหลักการสำคัญของการสำคัญของการจัดทำกลุ่มออมทรัพย์ นั่นคือ การถือสังจะ การแบ่งปัน โอกาส การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนแต่อย่างไรก็ตาม การริเริ่มกิจกรรมดังกล่าวก็ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้าน และอย่างน้อยการจัดการด้านการรักษาพยาบาลโดยชุมชนก็เป็นที่ยอมรับและมีการปฏิบัติกันทั่วไป อีกทั้งการรวมกลุ่มก็อาจสร้างโอกาสให้ชาวบ้านได้พบปะสังสรรค์ ซึ่งอาจนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมอื่นๆได้ในอนาคต (ที่มา:สวัสดิการสังคม ฉบับชาวบ้าน : แนวคิด นโยบาย แนวทางปฏิบัติ, อภิญญา เวชชชัย)

5.แนวคิดเงื่อนไขความสำเร็จของการจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชน

ในรายงานฉบับเดียวกัน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2546) ได้ชี้ให้เห็นเงื่อนไขของการเกิดขึ้น คงอยู่ และพัฒนา การจัดสวัสดิการ โดยภาคชุมชน ว่าต้องอยู่ในกรอบของ ไตรรัตน์ของการจัดตั้ง คือ การนำและความคิด จิตวิญญาณและการบริหารจัดการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การนำและความคิด

การนำและความคิด อาจจำแนกตามแหล่งที่มาราชการ ส่วนที่มาจากองค์กรพัฒนาเอกชน และส่วนที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ได้จาก

ส่วนที่มีการเสนอแนะความคิดจากคนของราชการ เช่น ชุมชนพื้นนครรมเกล้า เริ่มทำกิจกรรมทรงเศรษฐกิจตามคำแนะนำของการเคหะแห่งชาติหรือโรงสีชมรมรักษัธรรมชาติชุมชนนาโไล่ พัฒนามาจากชมรมหมอยา ซึ่งถือกำเนิดมาจากความคิดของกระทรวงสาธารณสุขอย่างนี้เป็นต้น ส่วนที่เกิดขึ้นจากการริเริ่มของคนในชุมชน เช่น แนวคิดการออมทรัพย์และจัดสวัสดิการชุมชนริเริ่มโดย ครู ขบ ยอดแก้ว หรือชุมชนอโศก เริ่มต้นจากสมณะ โพธิรักษ์ หรือสถาบันการเงินชุมชน เริ่มต้นจากกิจกรรมรวมทุนเพื่อแก้ไขความขาดแคลนข้าวโดย คุณพ่อนิพนธ์ เทียนวิหาร เป็นต้น

ถ้าพิจารณาตัวอย่างที่ได้ศึกษาก็พอจะสรุปได้ว่า การพัฒนากลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยอาศัยความคิดความอ่านของสมาชิกในชุมชนเพียงฝ่ายเดียวคงไม่พอและไม่ทั่วถึงทุกชุมชน ดังนั้นจึงต้องเสริมด้วยการอาศัยความคิดความอ่านจากคนนอกชุมชนด้วย

2. จิตวิญญาณ

การทุ่มเทร่างกายและแรงใจของผู้นำโดยไม่หวังผลตอบแทน คือ จิตวิญญาณของความเสียสละ เป็นเงื่อนไขสำคัญของการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

การเกิดขึ้น คงอยู่ และพัฒนาขององค์กรในทุกกรณีศึกษา อาศัยความเอื้อน ความเสียสละ การทุ่มเทร่างกายและแรงใจของผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญในการบุกเบิก การที่ผู้นำหรือกรรมการของกลุ่มต่างๆ ทำงาน โดยไม่หวังผลตอบแทนในช่วงเริ่มต้น และรับผลตอบแทนเพียงเล็กน้อยในระยะต่อมา

เป็นการบอกว่า พวกเขาได้ยกผลประโยชน์อันควรเป็นของตนให้แก่กลุ่ม ให้แก่ชุมชน ให้แก่สังคม ผลประโยชน์เหล่านี้ถ้ามองในอีกแง่หนึ่งก็คือ ทุน การยกผลประโยชน์ของตนให้กับชุมชนในอีกแง่หนึ่งก็คือการสร้างทุนทางสังคมให้กับชุมชนทุนที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

เพราะตามปกติธรรมดา การลงแรงทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งย่อมต้องได้ผลตอบแทน ไม่ว่าจะ เป็นผลผลิตหรือค่าจ้างเงินเดือน ถ้าวางแรงทำงานมากก็จะได้ผลตอบแทนมาก ดังทฤษฎีมูลค่า แรงงานของ อัดัม สมิท (1701) ที่ว่า “มูลค่าของสิ่งของหรือสินค้าก็คือมูลค่าของปริมาณแรงงานที่ถูกใช้เพื่อการผลิตสินค้าและบริการนั้นๆ”

การเสียดสผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อสร้างทุนทางสังคมให้กับกลุ่มชุมชน สังคม ของผู้นำ และกรรมการ คือเงื่อนไขสำคัญของการทำให้กลุ่มทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชนกรณีศึกษาประสบความสำเร็จ นี่ก็หมายความว่าจิตวิญญาณแห่งการเสียดสเพื่อองค์กรของกรรมการและผู้นำคือเงื่อนไขเบื้องต้นที่จำเป็นที่สุดของการเกิดขึ้นของกลุ่มเหล่านี้

3. การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการองค์กรเศรษฐกิจชุมชนจำเป็นต้องคำนึงถึงกรอบ 3 ด้าน คือ ผลประโยชน์ อันพึงมีพึงได้ของสมาชิก กลุ่มองค์กรจะต้องเป็นที่ยอมรับของทุกคนทุกวงการ และศักยภาพและความพร้อมของกลุ่มและองค์กรในขณะนั้น

แม้กลุ่มจะคิดเป็นและเสียดสด้วยจิตวิญญาณ แต่ถ้าบริหารจัดการไม่เป็นกลุ่มก็ไม่สามารถพัฒนาและเติบโต

คำถามทั่วไปของการบริหารคือ จะทำอะไร ทำไม่ต้องทำ ทำอย่างไร ให้ใครทำมากน้อยแค่ไหน เวลาเท่าไร และค่าใช้จ่ายเท่าไร โดยใช้คำนึงถึงระบบการบริหาร 3 ระบบคือ ระบบงาน ระบบเงิน และระบบบุคลากร

สำหรับองค์กรชุมชน คำถามที่ว่า “ให้ใครทำ” เป็นคำถามที่สำคัญมาก เพราะองค์กรชุมชนไม่มีอำนาจบังคับบัญชา (authority) การทำงานต้องใช้อำนาจบารมี การชักจูงและผลักดันกิจกรรมใดๆ ขององค์กรจึงต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจหรือการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นสำคัญ การมีผู้ร่วมมือร่วมใจมาก มีเครือข่ายมาก จึงเป็นหลักประกันที่สำคัญของความเจริญเติบโตของกลุ่ม ส่วนการร่วมมือร่วมใจก็มีได้ทั้งการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนและคนนอกชุมชน เช่น ข้าราชการ นักพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ เป็นต้น

ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรเศรษฐกิจชุมชนจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงกรอบสามด้าน ได้แก่

ด้านแรก ผลประโยชน์พึงมีพึงได้ของสมาชิก ถ้าไม่ตอบสนองต่อผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้

ของสมาชิก กลุ่มหรือองค์กรที่จะอ่อนแอ เพราะจะมีสมาชิกน้อย สมาชิกที่มีอยู่แล้วก็มักจะ ไม่ให้ความร่วมมือ

ด้านที่สอง กลุ่มและองค์กรจะต้องเป็นที่ยอมรับของคนทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักวิชาการ และคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม ซึ่งเป็นความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเศรษฐกิจชุมชน เพราะถ้าไม่เป็นที่ยอมรับก็จะไม่ได้รับความร่วมมือจากคนเหล่านั้น

ด้านที่สาม ศักยภาพและความพร้อมของกลุ่มองค์กรในขณะนั้น หมายความว่า กิจกรรมใดๆ ที่จัดทำขึ้นจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้คำนึงถึงทรัพยากรและศักยภาพที่มีอยู่จริง รวมถึงพิจารณาข้อจำกัดอันเกิดจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เช่น การจัดสวัสดิการประกันชีวิตของเครือข่ายแม่หญิง (กลุ่มแพรรณ) ถือได้ว่าเป็นเรื่องเกินศักยภาพที่มีอยู่จริง แม้จะมีความปรารถนาดี แต่กลุ่มทรัพยากรและขีดความสามารถไม่เพียงพอที่จะให้บริการทำให้ต้องประสบปัญหาในที่สุด

4 ความสำเร็จ

องค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเอง ได้สูง จะต้องมียังปัจจัย 3 ประการคือ ตัวบุคคลหรือความศรัทธาในตัวบุคคลหรือตัวผู้นำ อุดมการณ์และความเชื่อ และสุดท้ายคือ การมีผลประโยชน์ร่วมกัน

องค์กรเศรษฐกิจชุมชนจะต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจเป็นปัจจัยหลักในการปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมาย การร่วมมือร่วมใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสามารถ “ปลุกจิตวิญญาณ” ของสมาชิกทุกคนให้ตื่นขึ้น จิตวิญญาณในที่นี้คือ สปิริต (spirit) ที่อยู่ในจิตในแต่ละคน เมื่อเกิดขึ้นแล้ว รวมกันแล้ว มันจะกลายเป็นพลังขับเคลื่อน ประจวบพลังงานที่ทำให้จักรกลและเครื่องยนต์ทำงานได้ สปิริตหรือจิตวิญญาณจะเกิดขึ้นได้ด้วยปัจจัย 5 ประการ คือ

(1) การมีผู้นำที่มีความคิด อุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ ที่ชัดเจน สามารถทำให้ทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกัน เช่นในกรณีครูชบ ยอดแก้ว หรือมีอุดมการณ์และความเชื่อร่วมกัน เช่นกรณีกลุ่มอโศก จึงสามารถผลักดันให้ทุกคนเกิดความร่วมมือร่วมใจปฏิบัติการกิจเพื่อบรรลุผลประโยชน์และอุดมการณ์นั้น

(2) การกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน เป็นเป้าหมายที่ทุกคนพร้อมจะไปให้ถึง เช่น การตั้งเป้าหมายว่าจะต้องทำให้ทุกคนครอบครัวในหมู่บ้านเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ หรือตั้งเป้าหมายว่าลูกหนี้ทุกคนต้องส่งเงินคืนครบไม่เกิดหนี้สูญเลย เป็นต้น

(3) การกิจที่เป็นรูปธรรมเด่นชัด ปฏิบัติได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด เช่น กลุ่มออมทรัพย์คลองเปรี๊ยะกำหนดให้กรรมการประจำหมู่บ้านมีอำนาจปล่อยกู้ให้สมาชิก ขณะเดียวกันก็ต้องรับผิดชอบทำสัญญาเก็บและดูแลรักษาสัญญาผู้เงินทุกราย ทำรายงานส่งคณะกรรมการกลางทุก

เดือน ติดตามหนี้สิน รับผิดชอบหนี้สินที่มีปัญหา รวมทั้งต้องชดใช้เงินที่ขาดบัญชีด้วย โดยให้กรรมการประจำหมู่บ้าน 1 คน รับผิดชอบสมาชิกไม่เกิน 100 คน ดูแลยอดเงินกู้ของสมาชิกไม่เกิน 200,000 บาทต่อเดือน เป็นต้น

(4) ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกัน นั่นคือ เชื่อมมั่นในความคิดและการนำ ดังเช่น สมาชิกชาวอโศกเชื่อมั่นในความคิดและนำความของสมณะ โพธิรักษ์ ชาวคลองเปรี๊ยะ เชื่อมมั่นในการนำของนายอำพร ค้างปาน ของนาหว่าเชื่อมั่นในการนำของนายเคล้า แก้วเพชร กลุ่มออมทรัพย์ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เชื่อมมั่นในแนวทางการออมทรัพย์เพื่อสร้างสวัสดิการตามแนวคิดของครูชบ ยอดแก้ว เป็นต้น และทุกคนที่เชื่อมั่นในความคิดและการนำนั้นต่างก็เชื่อมั่นในเป้าหมายว่าสามารถที่จะไปให้ถึงได้ เชื่อมมั่นในภารกิจว่าสิ่งที่ทำอยู่นั้นถูกต้อง ชอบธรรม เป็นประโยชน์ เกิดประสิทธิผล ทุกคนที่ร่วมงานกันมีความไว้วางใจกัน เกิดความสามานสามัคคี เกิดจิตวิญญาณร่วมที่เป็นพลังงานยิ่งใหญ่ขับเคลื่อนให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย

(5) มีปัจจัยร้อยรัดอารมณ์ร่วมหรือความต้องการร่วม ปัจจัยที่จะร้อยรัด “อารมณ์ร่วมและความต้องการร่วม” ของคนในโลกนี้ดูเหมือนจะมีเพียง 3 ประการคือ

- . ตัวบุคคลหรือความศรัทธาในตัวบุคคลหรือตัวผู้นำ
- . อุดมการณ์และความเชื่อ เช่น เชื่อในศาสนาเดียวกัน ในลัทธิการเมืองเดียวกัน เชื่อในประเพณีเดียวกัน เป็นต้น
- . การมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ทั้งสามประการนี้อาจจะเรียกรวมกันว่าเป็นทุนทางสังคมหรือเครื่องร้อยรัดสังคม องค์การเศรษฐกิจหรือชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ฟังตนเองได้สูง จะมีสามประการนี้พอเพียง (ที่มา:สวัสดิการสังคม ฉบับชาวบ้าน : แนวคิด นโยบาย แนวทางปฏิบัติ, อภิญญา เวชยชัย)

6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธิดารัตน์ คิมกระโทก (2551) ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน การสนับสนุนภาคส่วนต่างๆที่มีต่อการจัดสวัสดิการ และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการชุมชน พบว่า กระบวนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ ขั้นที่ 1 รับทราบปัญหาและมีความตระหนักร่วม เป็นการรับรู้ปัญหาและกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักในปัญหาร่วมกัน ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการสวัสดิการชุมชน เป็นขั้นตอนการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน ขั้นที่ 3 ทบทวนปัญหาและสร้างการมีส่วนร่วมให้สมาชิก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ขั้นตอนที่ 4 ขยายผลและสร้างเครือข่าย เป็นการขยายผลการ

ดำเนินงาน โดยการเพิ่มจำนวนสมาชิก ยอดเงินรวม รวมทั้งการจัดสรรสวัสดิการและสร้างเครือข่าย โดยการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

การสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆที่มีต่อสวัสดิการชุมชน ประกอบด้วย ด้านวัตถุ(Tangible support) ได้แก่งบประมาณ ด้านอื่นๆ ได้แก่ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotion support) เช่น การได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกที่สมัครใจเข้ามาและหน่วยงานอื่นๆที่เข้ามาสนับสนุนงบประมาณ และด้านข้อมูลข่าวสาร (Information support) เช่น ได้รับข้อมูลข่าวสารจากพื้นที่ต้นแบบ รวมทั้งหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายในการดำเนินงานกลุ่มสวัสดิการชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคคล ได้แก่ ชาวบ้านบางคนยังไม่เข้าใจและมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน และปัญหาและอุปสรรคด้านการดำเนินงาน ได้แก่การประชาสัมพันธ์ในแต่ละหมู่บ้านยังไม่ทั่วถึงและยังไม่มีการประเมินผลการดำเนินงาน

7.กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา:พัฒนาโดยผู้วิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง”กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมสัจจะวันละบาท เทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เป็นการศึกษาถึงกระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชนกรณีศึกษากลุ่มออมสัจจะวันละบาท เทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องชัดเจนต่อการวิเคราะห์ ผู้วิจัยมีวิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกวิธีการศึกษาในแนวทางการศึกษาเชิงคุณภาพ(Qualitative study)

โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล 2 วิธี

- 1.1 การศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการประชุม,ระเบียบข้อบังคับ กองทุน
- 1.2. การศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มสวัสดิการชุมชน กลุ่มออมสัจจะวันละบาทเทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ประชากร

- 1.ผู้จัดทำและดำเนินงานด้านสวัสดิการชุมชน กลุ่มออมสัจจะวันละบาทเทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกรรมการกลุ่มสวัสดิการชุมชนที่เป็นสมาชิกมาแล้วอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าปี จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีแนวการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

เพศ

อายุ

สถานภาพการสมรส

การศึกษาสูงสุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลกลุ่มสวัสดิการชุมชน

2.1 ข้อมูลทั่วไปและความเป็นมาของกลุ่มสวัสดิการชุมชน

- สาเหตุการก่อตั้งกลุ่ม
- ผู้ก่อตั้งกลุ่ม
- ระยะเวลาในการจัดตั้ง
- แหล่งทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน
- ต้นแบบในการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน
- ปัจจุบันมีสมาชิก

2.2 การดำเนินงานของกลุ่มสวัสดิการชุมชน

- กระบวนการในการจัดทำกลุ่ม
- วัตถุประสงค์การก่อตั้งกลุ่ม
- การคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่ม
- การแบ่งโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ
- การกำหนดกฎเกณฑ์การดำเนินงาน
- การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสวัสดิการชุมชน
- การกำหนดสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกควรได้รับ
- การตรวจสอบและการประเมิน
- หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้รับการสนับสนุนด้านใดบ้าง
- ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกัน กับการเก็บข้อมูล และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการเทคนิคสามเส้า(Triangulation) คือ

ตรวจสอบข้อมูลจากหลากหลายบุคคล ต่างช่วงเวลา ต่างวิธีการ และสถานที่แตกต่างกัน เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์เชื่อมโยงความสอดคล้องของเนื้อหาของกระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน โดยมีการแนะนำตัวกับกลุ่มเป้าหมาย ในฐานะนิสิตสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลได้ทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

1. การศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการประชุม, ระเบียบข้อบังคับ กองทุน
2. การศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการนั่งพูดคุยกันตัวต่อตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการประชุม, ระเบียบข้อบังคับกองทุน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยยึดหลักตรรกะเทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควบคู่บริบท โดยใช้การสรุปเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นคณะกรรมการกองทุนการจัดสวัสดิการชุมชนตำบลพันเสา (ออมสัจจะวันละบาท) จำนวน 10 คน เป็นชาย 5 คน (ร้อยละ 50) เป็นหญิง 5 คน (ร้อยละ 50) มีอายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 3) มีอายุระหว่าง 40-50 ปี จำนวน 5 คน (ร้อยละ 50) และมีอายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน (ร้อยละ 20) สถานภาพสมรส 8 คน (ร้อยละ 80) โสด 2 คน (ร้อยละ 20) การศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาตรี 1 คน (ร้อยละ 10) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน (ร้อยละ 40) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน (ร้อยละ 20) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน (ร้อยละ 10) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน (ร้อยละ 20)

2. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

ประวัติความเป็นมา เดิมราษฎรตำบลพันเสา อพยพมาจากเพชรบุรี นครปฐม ราชบุรี และกำแพงเพชร มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้ซึ่งสภาพพื้นที่มีป่าไม้มาก เมื่อมาตั้งถิ่นฐานได้ตัดไม้มาทำเสาบ้าน กล่าวกันว่าที่แห่งนี้เป็นที่แห่งเสาบ้านในอดีตใคร ๆ เมื่อจะปลูกบ้านจะต้องมาพันเสา ที่นี้ จึงเพี้ยนเป็นบ้าน"พันเสา"ในปัจจุบันและในปี 2532 ได้แยกการปกครองเป็นตำบลบ่อทองจากเดิม มี 17 หมู่บ้าน จึงทำให้ตำบลพันเสามี 11 หมู่บ้าน

สภาพทั่วไปของตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลาดเอียงไปทางทิศใต้ มีที่ราบสูงประมาณ 7 % ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ คุณภาพดินค่อนข้างสมบูรณ์ ฤดูฝนน้ำท่วมไร่นา ฤดูแล้งขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรอาณาเขตตำบล ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลวังโมกข์ อำเภอวยชัยบารมี จังหวัดพิจิตรทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองกุดา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ตำบลพันเสา เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอบางระกำ ที่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอบางระกำ ตาม

ทางหลวงจังหวัด ถนนสายปลักแรด - หนองประจักษ์ โดยห่างจากที่ว่าการอำเภอบางระกำ เป็นระยะทาง 12 กิโลเมตรและห่างจากจังหวัดพิษณุโลกประมาณ 40 กิโลเมตร และมีเขตติดต่อกับจังหวัดพิจิตร เนื้อที่มีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 46,075 ไร่ หรือจำนวน 73.72 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อยู่อาศัยประมาณ 3,500 ไร่

อาชีพของตำบล ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของตำบลคือ 1. กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้กวาด ม.2 ต.พันเสา 2. กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ม.11 ต.พันเสา 3. กลุ่มผักปลอดสารพิษ ม. 3 ต.พันเสา 4. กลุ่มที่นอน ม.9 ต.พันเสา

ตารางแสดงประชากรของเทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

หมู่	ประชากร		รวม	จำนวน ครัวเรือน
	ชาย	หญิง		
1.บ้านหัวขัว	314	296	610	196
2.บ้านพันเสา	289	300	589	185
3.บ้านพันเสา	292	291	583	169
4.บ้านหนองประจักษ์	412	456	868	241
5.บ้านบอนแดง	229	237	466	131
6.บ้านนาหมื่น	52	53	105	48
7.บ้านแหลมมะค่า	373	364	737	204
8.บ้านหล่ายขาม	339	348	687	163
9.บ้านหนองบัวสีบาท	364	350	714	184
10.บ้านหนองตะกู่	171	169	340	110
11.บ้านมะค่างาม	196	196	392	95
รวม	3,031	3,060	6,091	1,726

ประชากรชาย 3,031 คน
 ประชากรหญิง 3,060 คน
 รวมประชากรทั้งหมด 6,091 คน
 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,726 ครัวเรือน
 ที่มา:เทศบาลตำบลพันเสา

3. ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มสวัสดิการชุมชน

3.1 ข้อมูลทั่วไปและความเป็นมาของกลุ่มสวัสดิการชุมชน

สาเหตุการก่อตั้งกลุ่ม

ในช่วงแรกของการก่อตั้งนั้นเกิดจากการที่กลุ่มกองทุนฯ ได้มีการประสานงานกับคุณนุชจารี สว่างวรรณ ผู้ประสานงานจากอำเภอบางระกำ ให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการให้กับสมาชิกได้รับทราบ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2550 ประกอบกับชาวบ้านตำบลพันเสาและกลุ่มผู้นำมีความตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดทำกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นสวัสดิการของชาวบ้านที่จะดูแลตนเองภายในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีกันภายในหมู่บ้าน หลังจากนั้นสมาชิกก็ได้มีการพูดคุยกันอีก และร่วมกันจัดตั้งกลุ่มกองทุนฯ ขึ้น เมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2550 ช่วงนั้นมีสมาชิกเพียง 33 คน ทางกลุ่มจึงได้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการให้กับสมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ผู้ก่อตั้งกลุ่มและการก่อตั้ง

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2550 ทางกลุ่มสามารถรวมสมาชิกได้ครบถึง 80 คน ทางคณะกรรมการกลุ่มจึงติดต่อคุณนุชจารี สว่างวรรณ ได้ทำหนังสือจากศูนย์เครือข่ายให้กลุ่มเพื่อเปิดบัญชีธนาคารกรุงไทยได้อย่างถูกต้อง เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2551 มีสมาชิก 102 คน สมาชิกรุ่นแรกไม่เก็บค่าสมาชิกแรกเข้า นับตั้งแต่ดำเนินการจัดตั้งกองทุนมา ยังไม่มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกรายใดเลย จากการที่สมาชิกในชุมชนได้มีการสำรวจข้อมูลชุมชนขึ้น จึงทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆของสมาชิก จึงมีการรวมกลุ่มและเกิดแนวความคิดร่วมกันเพื่อนำมากำหนดเป็นแผนการทำงานร่วมกันตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา โดยเริ่มกันตั้งแต่ผู้นำในชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหาร และพนักงานที่อยู่ในตำบลพันเสา แล้วค่อยขยายผลครอบคลุมทั้ง 11 หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายคือ

1. เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนและส่วนรวม มีส่วนร่วมในการป้องกันและช่วยเหลือพัฒนาให้ชุมชนมีความเจริญรุ่งเรือง
2. เพื่อให้สมาชิกมีความรัก เสียสละ สามัคคี เอื้ออาทรต่อสมาชิกและผู้ด้อยโอกาส
3. เพื่อให้สมาชิกมีวินัยในการออมและร่วมมือกันพัฒนาอาชีพแก่สมาชิกให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข
4. เพื่อให้สมาชิกมีการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งแยกฐานะและความสามารถและพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีสวัสดิการตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย
6. จัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบล

เริ่มแรกมีคณะทำงานร่วมกันจากสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้ใหญ่บ้าน รวม 10 คน มีการประชุมทุกเดือน กิจกรรมแรกคือออสมทรัพย์ร่วมกันเพื่อจัดทำเป็นสวัสดิการตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ให้กับสมาชิก และจะค่อยๆขยายไปตามวัตถุประสงค์อื่นๆต่อไป (ที่มา:แบบเสนอโครงการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น,กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพันเสา) ในปัจจุบันสวัสดิการชุมชนของชาวบ้านนั้นเป็นสวัสดิการ ชนิดกองทุนสวัสดิการ หรือกองทุนสังจะวันละบาท ปัจจุบันที่ตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลพันเสา ตั้งอยู่เลขที่ 60/1 ม.3 ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกยังเป็นการอาศัยบ้านของบุคคลเป็นที่ทำการ

รวมระยะเวลาในการก่อตั้ง

✓มีการจัดตั้งและการรองรับเมื่อ วันที่ 12 เดือน เมษายน พ.ศ 2550 โดยได้รับการรับรองจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก รวมระยะเวลา 3 ปี 10 เดือน (กุมภาพันธ์ 2554) ✓

แหล่งทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน

✓การได้มาของเงินกองทุน ออมสังจะวันละบาท โดยการจ่ายเป็นรายปี ปีละ 365 บาท/คน และได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล และ จาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) ✓

ต้นแบบในการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน

ต้นแบบขั้นตอนหรือแนวทางการจัดทำสวัสดิการชุมชนของเทศบาลตำบลพันเสา

ต้นแบบขั้นตอนหรือแนวทางการจัดทำสวัสดิการชุมชนที่กลุ่มใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานมีอย่างน้อย 8 ขั้นตอนก็คือ

1. จุดประกายความคิด-ทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย เริ่มจากมีผู้ก่อการดี หรือแกนนำที่สนใจ อาจเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ฯลฯ ที่มองเห็นศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน และต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชักชวนแกนนำคนอื่นๆมาพูดคุยปรึกษาหารือถึงแนวทางการจัดสวัสดิการชาวบ้าน จากนั้นก็จัดเวทีพูดคุยกับชาวบ้านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อาจจะเป็นการจัดรวมทั้งตำบลหรือแกนนำจะลงไปทำความเข้าใจระดับหมู่บ้าน แล้วมาจัดรวมภายในหลังก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น
- การทำความเข้าใจ อาจหมายรวมถึง การชักชวนกันไปดูงานจัดตั้งกองทุนสวัสดิการที่ประสบความสำเร็จ แล้วกลับมาพูดคุยทำความเข้าใจกันให้ถ่องแท้อีกครั้ง
- การจุดประกายความคิด ต้องทำควบคู่ไปกับการ “กระตุ้น” ให้ชาวบ้านเข้าใจถึงเหตุผลสำคัญอย่างน้อยๆ 2 ประการคือ

- 1) การตั้งกองทุนสวัสดิการจะทำให้สมาชิกได้รับการดูแลตั้งแต่จนตาย ซึ่งชาวบ้านธรรมดาไม่เคยได้รับมาก่อน และ

2) จะทำให้สามารถดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกันไม่ว่ายากดีมีจน และยังช่วยกันดูแลเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก คนแก่ คนพิการ เป็นการสร้างความรักความเอื้ออาทร ต่อกัน

2. ค้นหาศักยภาพและทุนในท้องถิ่น หลังจากได้จุดประกายความคิด และสร้างความเข้าใจเรื่องการจัดการชาวบ้านระดับหนึ่งแล้ว ถัดไป แกนนำหรือผู้ก่อการกิจจะต้องร่วมกันค้นหาศักยภาพและทุนในชุมชนอาจมีอาสาสมัครเข้าร่วมด้วยก็ได้ โดยค้นหาว่าในหมู่บ้าน หรือตำบลของเรามีของดีอะไรบ้าง เช่น มีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเด็กเยาวชน กลุ่มอินทรีย์ มีคนแก่ คนพิการอยู่เท่าไร เป็นต้น แต่ละกลุ่มมีการทำงานอย่างไร มีสมาชิกกี่คน มีทุน มีการจัดสวัสดิการหรือไม่อย่างไร เป็นต้น รวมทั้งสำรวจทุนด้านอื่นๆ เช่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางภูมิปัญญาฯลฯ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจได้มาหลายทางด้วยกัน เช่น การออกแบบสอบถาม แล้วหาอาสาสมัครชุมชนช่วยกันจัดทำ หรือข้อมูลบางส่วนอาจขอความร่วมมือจาก อบต. หรือหน่วยงานในท้องถิ่นหรืออาจลงพื้นที่ดูจากของจริงเป็นต้น หลังจากได้ข้อมูลจนครบแล้ว ก็ร่วมกันสังเคราะห์ให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นศักยภาพของตนเองได้ชัดเจนจากนั้นก็นำข้อมูลไปชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้าน โดยอาจจัดเป็นเวทีประชาคมก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมองเห็นและเข้าใจเหมือนเหมือนกันว่า ทุนที่มีอยู่นี้สามารถนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้านได้อย่างไร ทุนแต่ละอย่างสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นต้น (บูรณาการทุนที่มีอยู่เข้าด้วยกันได้อย่างไร)

3. ขยายแกนนำให้ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการ ก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในระยะเริ่มต้นก็คือ"แกนนำ"ซึ่งจะต้องมีอย่างกว้างขวางทั้งในระดับพื้นที่หมู่บ้าน โชนคุ่มบ้าน หรืออาจเป็นแกนนำจากกลุ่มกิจกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนตลอดจนการบูรณาการจากกลุ่มต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง

4. ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. พมจ. เป็นต้น เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน โดยต้องประสานงานตั้งแต่ต้น ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่นการส่งแกนนำไปพูดคุยให้เห็นว่าการตั้งกองทุนสวัสดิการเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน ผลสำเร็จเป็นทั้งของชาวบ้านและหน่วยงานท้องถิ่น ช่วยประหยัดงบประมาณของท้องถิ่น แต่ได้ผลกว้างขวาง เป็นต้นบางแห่งอาจใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวแล้วค่อยๆ ขยายไปสู่ความร่วมมือที่เป็นทางการ บางแห่งก็เริ่มจากการขอการสนับสนุนเฉพาะเรื่อง หรือการจัดสรรงบประมาณเข้ามาร่วมสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน ในอนาคต ฯลฯ

5. การตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน ต่อไปก็มาถึงขั้นตอนที่สำคัญ นั่นก็คือ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน โดยแยกเป็นกระบวนการย่อยดังนี้

5.1 การจัดทำระเบียบกองทุน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่างๆคือ การรับสมัครและการสิ้นสุดสมาชิกภาพ การจ่ายเงินสมทบ ประเภทของสวัสดิการ การจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นต้น โดยเริ่มจากการตั้ง

คณะกรรมาธิการ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทน กลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งตัวแทนกลุ่มกิจกรรม แกนนำที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ ฯลฯ โดยอาจนำระเบียบกองทุนที่อื่นมาประกอบก็ได้เมื่อยกร่างเสร็จแล้วก็นำไปชี้แจงในเวทีประชาคมทั้งตำบล เพื่อแสดงความเห็นเพิ่มเติม จนเป็นที่ยอมรับทั่วกัน

5.2 การเปิดรับสมาชิก และระดมเงินทุน โดยสมาชิกอาจเป็นรายบุคคล หรือครอบครัว สถานที่รับสมัครอาจกระจายไปตามหมู่บ้าน หรือรวมศูนย์การสมทบเงินทุนอาจสมทบรายบุคคล หรือตัดเงินผลกำไรจากกลุ่มที่สมาชิกสังกัดอยู่มาเป็นเงินสมทบก็ได้ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับระเบียบกองทุนที่ร่วมกันกำหนดขึ้นมา

5.3 การระดมเงินทุนจากแหล่งอื่นๆ เช่น การจัดงานเพื่อหาทุน การสมทบจากองค์กรท้องถิ่น การสมทบจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการกองทุนฯ จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมิใช่หวังเพียงเงินสมทบจากสมาชิกเท่านั้น

5.4 การจัดระบบข้อมูลของกองทุน ต้องจัดทำให้เป็นระบบ ปัจจุบัน เปิดเผยโปรงใส เช่น ข้อมูลสมาชิก ข้อมูลเงินกองทุน การจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจัดทำไว้ ณ ที่ทำการแล้วอาจประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรับทราบ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น ติดประกาศไว้ ณ ที่สาธารณะ ที่ทำการกองทุน หรือส่งให้สมาชิกถึงบ้าน แล้วแต่ความเหมาะสม

6. การบริหารกองทุน โดยมีคณะกรรมการขึ้นมาบริหารกองทุน ที่มีองค์กรประกอบจากตัวแทนที่หลากหลาย มีการจัดโครงสร้างฝ่ายต่างๆรับผิดชอบ ที่ชัดเจน เช่น มีประธาน เภรัณญิกิก ประชาสัมพันธ์ ตรวจสอบ ฝ่ายส่งเสริมพัฒนา เป็นต้น โดยอาจมีที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือจากหน่วยงานในท้องถิ่น ฯลฯ การทำงานของคณะกรรมการจะต้องมีลักษณะประสานกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้านด้วย เพื่อให้ดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง นอกจากจะบริหารกองทุนเพื่อตามปกติแล้ว คณะกรรมการควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับเรื่องต่างๆ เช่น การประสานกับหน่วยงานท้องถิ่น การพัฒนาแกนนำ การเรียนรู้ขยายผล การดูแลผู้ด้อยโอกาส การขยายสมาชิกให้ครอบคลุมกว้างขวาง และการบูรณาการทุนทางสังคมและทุนทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดระบบสวัสดิการแบบองค์รวมขึ้นในตำบล

7. การติดตามประเมินผล ต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และทุกระดับ เช่น การประเมินการสมทบของสมาชิก การขยายสมาชิกของระดับกลุ่ม ตลอดจนการประเมินการทำงานในทุกๆ เรื่องของคณะกรรมการกองทุน โดย กองทุนอาจมีคณะตรวจสอบที่เป็นอิสระตามสมควร เพื่อให้เกิดการตรวจสอบที่เป็นกลางและเที่ยงธรรม รวมทั้งการประเมินในแต่ละระดับจะต้องนำไปสู่การทำเวทีประชาคมอย่างเปิดเผย เพื่อร่วมกันพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น...

8. การขยายผล ซึ่งจะต้องทำอย่างต่อเนื่องในหลายๆประการ อาทิ ¼ ขยายแกนนำ ทั้งปริมาณและคุณภาพให้ทั่วถึงทั้งระดับพื้นที่และกลุ่มกิจกรรม การขยายผลและสามารถดูแลสมาชิกได้ทั่วถึง ¼ ขยายสมาชิก โดยต้องตั้งเป้าหมายให้ครอบคลุมทุกคนหรืออย่างน้อยทุกครอบครัวในตำบลจะต้องครอบคลุม

ผู้ด้อยโอกาสที่ดูแลตนเอง ไม่ได้ให้ครบทุกคนที่สำคัญต้องสร้างจิตสำนึกของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้เกิดขึ้นในหมู่สมาชิก ¼ ขยายแหล่งทุน ที่จะมาหนุนให้กองทุนมีปริมาณมากขึ้นเช่น การสมทบจากหน่วยงานในท้องถิ่น เป็นต้น ¼ ขยายประเภทและผลประโยชน์ของสมาชิกโดยให้ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย ตลอดจนการหมุนเสริมให้สมาชิกพึ่งตนเองได้ โดยเพิ่มสวัสดิการด้านประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การให้สวัสดิการ กรณีเกิดพิบัติภัยต่างๆ เป็นต้น ¼ ขยายการให้สวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเข้าเป็นสมาชิกด้วย คนพิการ คนชรา ที่ถูกทอดทิ้ง ¼ การพัฒนาสู่สวัสดิการที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการเข้ากับกลุ่ม/กองทุนอื่นๆ ในท้องถิ่น เพื่อสร้างนวัตกรรมงานพัฒนาร่วมกันในท้องถิ่นอย่างเป็นองค์รวม เช่น การฟื้นฟูภูมิปัญญา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรรมยั่งยืน ฯลฯ ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ครบวงจรไม่จำเพาะแต่เพียงตัวเงิน ทำให้สมาชิกรู้สึกมีความมั่นคงในชีวิตอย่างแท้จริง

และได้รับความรู้จากคุณนุชจารี สว่างวรรณ ผู้ประสานงานจากอำเภอบางระกำที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการให้กับสมาชิกได้รับทราบ

ปัจจุบันมีสมาชิก

ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนสวัสดิการ 590 คน เป็นชาย 348 คน เป็นหญิง 242 คน โดยจำนวนสมาชิกจะมาจากทั้ง 11 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านหัวขัว มีสมาชิก 76 คน หมู่ที่ 2 บ้านพันเสามีสมาชิก 97 คน หมู่ที่ 3 บ้านพันเสามีสมาชิก 102 คน หมู่ที่ 4 บ้านหนองประดู่มีสมาชิก 86 คน หมู่ที่ 5 บ้านบอนแดงมีสมาชิก 69 คน หมู่ที่ 6 บ้านนาหมันมีสมาชิก 26 คน หมู่ที่ 7 บ้านแหลมมะค่ามีสมาชิก 86 คน หมู่ที่ 8 บ้านเหล่าขานางมีสมาชิก 5 คน หมู่ที่ 9 บ้านหนองบัวสีบาทมีสมาชิก 9 คน หมู่ที่ 10 บ้านหนองตะกู มีสมาชิก 15 คน และหมู่ที่ 11 บ้านมะค่างามมีสมาชิก 9 คน และต้องมีการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุน ในตำแหน่งต่างๆ (1) ประธานคณะกรรมการกองทุน (2) รองประธานคณะกรรมการกองทุน (3) เลขานุการ (4) เภรัญญิก (5) ฝ่ายทะเบียน (6) ประชาสัมพันธ์ (7) ตรวจสอบภายใน (8) ที่ปรึกษา (8.1) ปลัดเทศบาล (8.2) หัวหน้ากองคลัง คณะกรรมการบริหารกองทุน ในตำแหน่งต่างๆต่อไปนี้ต้องมีไม่น้อยกว่า 15 คน แต่ต้องไม่เกิน 25 คน

3.2 การดำเนินงานของกลุ่มสวัสดิการชุมชน

กระบวนการในการจัดทำกลุ่ม

กลุ่มสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลพันเสา มีกระบวนการ ในการจัดสวัสดิการ โดยการแบ่งสรุปลงเป็นหัวข้อดังนี้ 1. ให้ความรู้กับกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่เพื่อเป็นการจุดประกายความคิดริเริ่มในการจัดทำสวัสดิการชุมชน 2. การบูรณาการทุนในชุมชน คือ ทุนกลุ่มและทุนองค์กรในชุมชน เช่น การบูรณาการสวัสดิการชุมชนเข้าไปในแผนชุมชน และเสนอเข้าไปในกลุ่มกองทุนต่างๆ 3. ขยายแกนนำให้

ครอบคลุมในระดับพื้นที่ตำบล 4.การประสานกับหน่วยงานภายนอก คือ อบต. พมช. และสภาชุมชน 5.ริเริ่มการจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุน 6.บริหารจัดการกลุ่มสวัสดิการ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลกลุ่ม 7.การติดตามและประเมินผล 8. การขยายผลโดยการปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีจำนวนสมาชิกกลุ่มเพิ่มมากขึ้นอย่างทั่วถึงและครอบคลุมในระดับตำบล

วัตถุประสงค์การก่อตั้งกลุ่ม

- 1.เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนและส่วนรวม มีส่วนร่วมในการป้องกันและช่วยเหลือพัฒนาให้ชุมชนมีความเจริญรุ่งเรือง
- 2.เพื่อให้สมาชิกมีความรัก เสียสละ สามัคคี เอื้ออาทรต่อสมาชิกและผู้ด้อยโอกาส
- 3.เพื่อให้สมาชิกมีวินัยในการออมและร่วมมือกันพัฒนาอาชีพแก่สมาชิกให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข
- 4.เพื่อให้สมาชิกมีการพึ่งพา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งแยกฐานะและความสามารถและพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 5.เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีสวัสดิการตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย

6.จัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบล

การคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่ม

การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา นั้นมีที่มาจากการประชุมสมาคมสมาชิก โดยให้สมาชิกเป็นผู้คัดสรรบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน แต่ไม่เกิน 25 คน และคณะกรรมการทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา คณะกรรมการการบริหารกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการกองทุนฯ, รองประธานคณะกรรมการกองทุน, เลขานุการ, เหรัญญิก, ฝ่ายทะเบียน, ประชาสัมพันธ์, ตรวจสอบภายใน, ที่ปรึกษา นอกจากนี้ยังมี ปลัดเทศบาลและหัวหน้ากองคลัง คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ จะมีการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ พ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการคัดสรรจากเวทีสมาคมสมาชิกเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนใหม่ได้

การแบ่งโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ

คณะกรรมการบริหารกองทุนการจัดการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสามีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1.บริการจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแลจัดสรรประโยชน์ของเงิน
- 2.ออกระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมประชาคมสมาชิก

- 3.รับสมาชิก และจัดทำทะเบียนสมาชิก และพิจารณาสมาชิกพ้นจากสมาชิกภาพ
- 4.พิจารณาออกหลักเกณฑ์เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงรับได้
- 5.แต่งตั้งกรรมการทะเบียนประจำหมู่ชุมชน (หมู่บ้าน)
- 6.จัดหรือประชุมสมาชิก ตามระเบียบที่กำหนด ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกร้องขอจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า ของสมาชิกทั้งหมด และต้องให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องขอ(หนังสือร้องขอจะต้องลงลายมือชื่อของผู้ร้องขอทุกคน) คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ แต่งตั้งกรรมการจัดทำทะเบียนสมาชิกประจำชุมชน(หมู่บ้าน) ชุมชนละ 1 หรือ 2 คน ตามความเหมาะสมที่มีสมาชิกมากหรือน้อย

การกำหนดกฎเกณฑ์การดำเนินงาน

การกำหนดกฎเกณฑ์การดำเนินงานสวัสดิการชุมชน กำหนดมาจากคณะกรรมการบริหารกลุ่มสวัสดิการชุมชนและสมาชิกเป็นผู้กำหนดร่วมกันจากการประชุมประชาคมของกลุ่ม โดยมีผู้นำในการร่างคือคณะกรรมการบริหารกลุ่มสวัสดิการชุมชนและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรจากนั้นก็ให้สมาชิกพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ผ่านเวทีประชาคมบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การกำหนดกฎเกณฑ์นั้น ได้จัดทำเป็นระเบียบข้อบังคับกองทุนการจัดการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา(ออมสัจจะวันละบาท) อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก 2550 และมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสวัสดิการชุมชน

การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิก คณะกรรมการบริหารกองทุนเป็นผู้กำหนดโดยผ่านความเห็นชอบจากสมาชิกจากการประชุมประชาคมร่วมกัน และต้องผ่านความเห็นชอบจากเวทีประชาคมซึ่งได้กำหนดไว้ในระเบียบเรียบร้อยแล้วว่าคุณสมบัติของผู้สมัครใดจึงจะสามารถเป็นสมาชิกกองทุนจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา คุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา ต้องเป็นสมาชิกในชุมชน หรือเครือญาติของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่ตำบลพันเสา 1 ปีขึ้นไป ผู้สมัครสามารถสมัครได้ตั้งแต่อายุแรกเกิด เป็นต้นไป โดยไม่จำกัดอายุ เพศ ผู้สมัครต้องยึดถือคุณธรรม 5 ประการ คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีความตั้งใจ มีความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบ ผู้สมัครต้องได้รับรอง จากสมาชิกในกลุ่มอย่างน้อย 2 คน ผู้สมัครรายหนึ่งๆจะต้องออมเงินสมทบเข้ากองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสาอย่างสม่ำเสมอมูลค่าวันละ 1 บาท (1 ปี 365 บาท) พร้อมเงินสมทบรายปีละ 20 บาท และค่าสมัครรายละ 30 บาท ไว้ที่กองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา(การกำหนดรายปีและค่าสมัครอยู่ที่กรรมการ)

ผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสานี้แล้ว จะได้ส่งรายชื่อขึ้นทะเบียนไว้กับสถาบันองค์การการเงินและสวัสดิการชุมชนแห่งชาติ(พอสช.)สมาชิกรายหนึ่งๆจะมีสิทธิขึ้นทะเบียนได้หนึ่งบัญชีเท่านั้น ผู้ที่ขาดการเป็นสมาชิกภาพ อาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้

แต่ทั้งนี้ต้องเป็นผู้ที่ขาดจากเป็นสมาชิกกองทุนฯติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงได้รับ จากกองทุนการสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสาเมื่อผ่านการออมสมทบอย่างสม่ำเสมอติดต่อกัน มูลค่าวันละ 1 บาท ไว้ที่กองทุน เมื่อครบ 6 เดือน (180 วัน) ขึ้นไปดังนี้

สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงได้รับ

กรณีสมาชิกคลอดบุตร สามารถคลอดบุตรได้ทุกสถานที่ ยกเว้น เข้ารับการทำการคลอดที่โรงพยาบาล บุตรจะได้รับค่าทำขวัญ คนละ 500 บาท มารดาได้รับสวัสดิการเยี่ยมไข้จากกองทุน คืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 500บาท ต่อครั้ง

กรณีสมาชิกเจ็บป่วย (การนับเป็นวัน นับเฉพาะคืนที่นอนอยู่ในโรงพยาบาล) สมาชิกเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล จะได้รับเยี่ยมไข้จากกองทุน คืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 300 บาท ต่อครั้ง และไม่เกิน 500 บาท ต่อปี มีค่าพาหนะไปโรงพยาบาล 100 บาท/คน/ครั้ง (1 ปีไม่เกิน 3 ครั้ง)และต้องนำเอกสารมาแสดงต่อกองทุนฯ ยกเว้น ได้รับบริการจากรถกู้ชีพฯ ของ เทศบาลหรือหน่วยงานอื่นๆ นำไปส่งจะไม่ได้รับค่าพาหนะ

กรณีสมาชิกกองทุนฯเสียชีวิต จะได้รับเงินสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ ดังนี้ -
สมาชิกผ่านการออมสม่ำเสมอครบ 6 เดือน (180 วัน) ขึ้นไป ได้รับ 2,500 บาท สมาชิกผ่านการออมสม่ำเสมอครบ 12 เดือน (365 วัน) ขึ้นไป ได้รับ 5,000 บาท

สมาชิกออมสัจจะวันละบาท ตั้งแต่ 15 ปีถึง 60 ปี ได้รับสิทธิประโยชน์บำนาญเดือนละ 500 บาท ในกรณีสมาชิกออมสัจจะวันละบาทที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพหรือบำนาญ จากหน่วยงานภาครัฐแล้ว จะไม่ได้รับสวัสดิการบำนาญ เดือนละ 500 บาท จากกองทุนสวัสดิการชุมชน

เมื่อครบกำหนด 1 ปี ให้คณะกรรมการการบริหารกองทุนฯ พิจารณาแก้ไข,เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมหรือยกเลิกเงินสวัสดิการบางอย่างตามระเบียบข้อบังคับกองทุนข้อ 20 หรือ จะคงไว้อย่างเดิมก็ได้

กรณีสวัสดิการคนทำงาน คณะทำงานปฏิบัติงานนอกพื้นที่ตำบลพันเสา จะได้รับสวัสดิการเป็นค่าตอบแทนจากกองทุนฯ 100 บาท/วัน/คนแต่ไม่เกิน 500 บาท/ครั้ง(อาจจะพิจารณาให้คณะทำงาน คนละ 365 ต่อปีและหักเป็นค่ารายปีของกรรมการรายนั้นก็ได้)

ขณะนี้กำลังมีการอยู่ในช่วงพัฒนาดำเนินงานให้ครอบคลุม 6 ด้าน คือรูปแบบของการจัดสวัสดิการ 1.การคลอดบุตร 2.รักษาพยาบาลเจ็บป่วย 3.ผู้สูงอายุ 4.เสียชีวิต 5.ผู้ด้อยโอกาส 6.การศึกษา

การตรวจสอบและการประเมิน

กองทุนสวัสดิการชุมชน เทศบาลตำบลพันเสามีระบบการจัดเก็บข้อมูลสมาชิกเป็นไฟล์คอมพิวเตอร์(แต่ยังไม่ใช้ระบบฐานข้อมูล) จัดให้มีการประชุมเพื่อพบปะพูดคุยการดำเนินงานและผลการดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการ มากกว่า 1 ครั้งต่อเดือน สมาชิกกองทุนมีการประชุม ปีละ 1 ครั้ง และจัดทำรายงานการประชุมทุกครั้งการติดตามประเมินผลทำโดยคณะกรรมการกองทุน โดยมีแผนการ

ประเมินทุกๆ 1 ปี

บัญชีการเงิน สรุปรายยอดบัญชีเป็นรายปี และการรายงานผลการดำเนินงานต่อสมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง ต่อท้องถิ่น และการติดประกาศรายงานการดำเนินงาน

หน่วยงานอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลพันเสา สนับสนุนด้านงบประมาณช่วยเหลือการจัดกิจกรรมต่างๆ, ให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือทางด้านการประสานงาน, ให้การสนับสนุนด้านบุคลากร, ให้การสนับสนุนด้านสถานที่ดำเนินงาน, ร่วมเป็นกรรมการ

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก สนับสนุนด้านงบประมาณช่วยเหลือการจัดกิจกรรมต่างๆ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) สนับสนุนด้านงบประมาณช่วยเหลือการจัดกิจกรรมต่างๆ, ให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือทางด้านการประสานงาน

ภาคเอกชน สภาก่อสร้างชุมชน สนับสนุนด้านงบประมาณช่วยเหลือการจัดกิจกรรมต่างๆ, ให้คำปรึกษา

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านสวัสดิการชุมชน

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 10 คน ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านสวัสดิการชุมชนดังนี้

1. ปัญหาอุปสรรค

จัดสรรงบประมาณในการจัดสวัสดิการได้น้อย

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขกฎหมายให้ อปท. สนับสนุนงบประมาณให้กองทุน

2. ปัญหาอุปสรรค

ชาวบ้านบางคนยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน

ข้อเสนอแนะ

พยายามคัดเลือกคนที่มี ความรู้ความเข้าใจมาให้ข้อมูลกับชาวบ้าน

3. ปัญหาอุปสรรค

สมาชิกบางคนส่งเงินออมสังจะ ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

4. ปัญหาอุปสรรค

การประชาสัมพันธ์ของข่าวสารยังไม่ทั่วถึงทั้งตำบล

๕ ข้อเสนอแนะ

ควรให้มีการประชาสัมพันธ์ของข่าวสารให้ทั่วถึงทั้งตำบล

5.ปัญหาอุปสรรค

กรรมการที่บริหารกองทุนขาดความรู้ทำให้การบริหารเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

จัดให้มีการศึกษาดูงาน หรือ ให้ผู้มีความรู้มาให้ความรู้กับกรรมการ

6.ปัญหาอุปสรรค

จัดการประชุมสมาชิกน้อยเกินไป ปีละ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะ

จัดการประชุมสมาชิกให้มากขึ้น ปีละ 3 ครั้ง

7.ปัญหาอุปสรรค

งบประมาณในการจ่ายเงินสวัสดิการยังน้อยมาก

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานอื่นควรเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ

8.ปัญหาอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ให้ความรู้กับชาวบ้านเกี่ยวกับ กฎเกณฑ์ต่างๆของกลุ่มออมสัจจะให้มากขึ้น

ไม่มีความคิดเห็น 2 คน

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษา กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชน ศึกษากรณี ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน กลุ่มออมสัจจะวันละบาทเทศบาล ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งสิ้น 10 คน โดยเข้าไปในบทบาทของ นิสิตสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเก็บรวบรวมจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบข้อบังคับกองทุนการจัดการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา(ออมสัจจะวันละบาท) อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ.2550 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการเทคนิคสามเส้า (Triangulation) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยยึดหลักตรรกะเทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การสรุปเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชน ศึกษากรณีกลุ่มออมสัจจะวันละบาทเทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็น เพศชาย และเพศหญิงเท่ากัน มีอายุระหว่าง มีอายุระหว่าง 40-50 ปี สมรสแล้ว การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษามากที่สุด

กระบวนการสามารถการจัดสวัสดิการชุมชน ศึกษากรณี ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปได้ดังนี้ แบ่งสรุปเป็นหัวข้อดังนี้ 1.ให้ความรู้กับกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่เพื่อเป็นการจุดประกายความคิดริเริ่มในการจัดทำสวัสดิการชุมชน 2.การบูรณาการทุนในชุมชน คือทุนกลุ่มและทุนองค์กรในชุมชน เช่นการบูรณาการสวัสดิการชุมชนเข้าไปในแผนชุมชนและเสนอเข้าไปในกลุ่มกองทุนต่างๆ 3. ขยายแกนนำให้ครอบคลุมในระดับพื้นที่ตำบล 4.การประสานกับหน่วยงานภายนอก คือ อบต. พอช. และสภาชุมชน 5.ริเริ่มการจัดทำระเบียบข้อบังคับ

ของกองทุน 6.บริหารจัดการกลุ่มสวัสดิการ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลกลุ่ม 7.การติดตามและประเมินผล 8. การขยายผลโดยการปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีจำนวนสมาชิกกลุ่มเพิ่มมากขึ้นอย่างทั่วถึงและครอบคลุมในระดับตำบล สอดคล้องและสามารถอธิบายโดยการนำแนวคิดระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับตำบลของ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2550) โดยมีแนวทางการดำเนินงานอย่างน้อย 8 ขั้นตอนคือ

1. จุดประกายความคิด-ทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย เริ่มจากมีผู้ก่อการดี หรือแกนนำที่สนใจ อาจเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ฯลฯ ที่มองเห็นศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน และต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชักชวนแกนนำคนอื่นๆมาพูดคุยปรึกษาหารือถึงแนวทางการจัดสวัสดิการชาวบ้าน จากนั้นก็จัดเวทีพูดคุยกับชาวบ้านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อาจจะเป็นการจัดรวมทั้งตำบลหรือแกนนำจะลงไปทำความเข้าใจระดับหมู่บ้าน แล้วมาจัดรวมภายในหลังก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

การทำความเข้าใจ อาจหมายรวมถึง การชักชวนกันไปดูงานจัดตั้งกองทุนสวัสดิการที่ประสบความสำเร็จ แล้วกลับมาพูดคุยทำความเข้าใจกันให้ถ่องแท้อีกครั้ง

การจุดประกายความคิด ต้องทำควบคู่ไปกับการ “กระตุ้น” ให้ชาวบ้านเข้าใจถึงเหตุผลสำคัญอย่างน้อยๆ 2 ประการคือ

- 1) การตั้งกองทุนสวัสดิการจะทำให้สมาชิกได้รับการดูแลตั้งแต่จนตาย ซึ่งชาวบ้านธรรมดาไม่เคยได้รับมาก่อน และ
- 2) จะทำให้สามารถดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกันไม่ว่ายากดีมีจน และยังช่วยกันดูแลเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก คนแก่ คนพิการ เป็นการสร้างความรักความเอื้ออาทรต่อกัน

2.ค้นหาศักยภาพและทุนในท้องถิ่น หลังจากได้จุดประกายความคิด และสร้างความเข้าใจเรื่องการจัดการชาวบ้านระดับหนึ่งแล้ว ลำดับต่อไป แกนนำหรือผู้ก่อการดีจะต้องร่วมกันค้นหาศักยภาพและทุนในชุมชนอาจมีอาสาสมัครเข้าร่วมด้วยก็ได้ โดยค้นหาว่าในหมู่บ้าน หรือตำบลของเรามีของดีอะไรบ้าง เช่น มีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเด็กเยาวชน กลุ่มอินทรีย์ มีคนแก่ คนพิการอยู่เท่าไร เป็นต้น แต่ละกลุ่มมีการทำงานอย่างไร มีสมาชิกกี่คน มีทุน มีการจัดสวัสดิการหรือไม่อย่างไร เป็นต้น รวมทั้งสำรวจทุนด้านอื่นๆ เช่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางภูมิปัญญาฯลฯ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจได้มาหลายทางด้วยกัน เช่น การออกแบบสอบถาม แล้วหาอาสาสมัครชุมชนช่วยกันจัดทำ หรือข้อมูลบางส่วนอาจขอความร่วมมือจาก อบต. หรือหน่วยงานในท้องถิ่นหรืออาจลงพื้นที่ดูจากของจริง เป็นต้น

หลังจากได้ข้อมูลจนครบแล้ว ก็ร่วมกันสังเคราะห์ให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นศักยภาพของตนเองได้ชัดขึ้นจากนั้นก็นำข้อมูลไปชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้าน โดยอาจจัดเป็นเวทีประชาคมก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมองเห็นและเข้าใจเหมือนเหมือนกันว่า ทูทที่มีอยู่ที่นี่สามารถนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้านได้อย่างไร ทูแต่ละอย่างสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นต้น (บูรณาการทูทที่มีอยู่เข้าด้วยกันได้อย่างไร)

3. ขยายแกนนำให้ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการ ก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในระยะเริ่มต้นก็คือ“แกนนำ”ซึ่งจะต้องมีอย่างกว้างขวางทั้งในระดับพื้นที่หมู่บ้าน โชนคุ้มบ้านหรืออาจเป็นแกนนำจากกลุ่มกิจกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนตลอดจนการบูรณาการจากกลุ่มต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง

4. ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. พมจ. เป็นต้น เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน โดยต้องประสานงานตั้งแต่ต้น ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่นการส่งแกนนำไปพูดคุยให้เห็นว่าการตั้งกองทุนสวัสดิการเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน ผลสำเร็จเป็นทั้งของชาวบ้านและหน่วยงานท้องถิ่น ช่วยประหยัดงบประมาณของท้องถิ่น แต่ได้ผลกว้างขวาง เป็นต้น บางแห่งอาจใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวแล้วค่อยๆ ขยายไปสู่ความร่วมมือที่เป็นทางการ บางแห่งก็เริ่มจากการขอการสนับสนุนเฉพาะเรื่อง หรือการจัดสรรงบประมาณเข้ามาร่วมสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน ในอนาคต ฯลฯ

5. การตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน ต่อไปก็มาถึงขั้นตอนที่สำคัญ นั่นก็คือ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้านโดยแยกเป็นกระบวนการย่อยดังนี้

5.1 การจัดทำระเบียบกองทุน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่างๆคือ การรับสมัครและการสิ้นสุดสมาชิกภาพ การจ่ายเงินสมทบ ประเภทของสวัสดิการ การจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นต้น โดยเริ่มจากการตั้งคณะกรรมการร่างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยตัวแทน กลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งตัวแทนกลุ่มกิจกรรม แกนนำที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ ฯลฯ โดยอาจนำระเบียบกองทุนที่อื่นมาประกอบก็ได้เมื่อร่างเสร็จแล้วก็นำไปชี้แจงในเวทีประชาคมทั้งตำบล เพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จนเป็นที่ยอมรับทั่วกัน

5.2 การเปิดรับสมาชิก และระดมเงินทุน โดยสมาชิกอาจเป็นรายบุคคล หรือครอบครัว สถานที่รับสมัครอาจกระจายไปตามหมู่บ้าน หรือรวมศูนย์การสมทบเงินทุนอาจสมทบรายบุคคล หรือตัดเงินผลกำไรจากกลุ่มที่สมาชิกสังกัดอยู่มาเป็นเงินสมทบก็ได้ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับระเบียบกองทุนที่ร่วมกันกำหนดขึ้นมา

5.3 การระดมเงินทุนจากแหล่งอื่นๆ เช่น การจัดงานเพื่อหาทุน การสมทบจากองค์กรท้องถิ่น การสมทบจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการกองทุนฯจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมิใช่หวังเพียงเงินสมทบจากสมาชิกเท่านั้น

5.4 การจัดระบบข้อมูลของกองทุน ต้องจัดทำให้เป็นระบบ ปัจจุบัน เปิดเผยโปรงใส เช่น ข้อมูลสมาชิก ข้อมูลเงินกองทุน การจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจัดทำไว้ ณ ที่ทำการแล้วอาจประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรับทราบ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น ติดประกาศไว้ ณ ที่สาธารณะ ที่ทำการกองทุน หรือส่งให้สมาชิกถึงบ้าน แล้วแต่ความเหมาะสม

6. การบริหารกองทุน โดยมีคณะกรรมการขึ้นมาบริหารกองทุน ที่มีองค์กรประกอบจากตัวแทนที่หลากหลาย มีการจัด โครงสร้างฝ่ายต่างๆรับผิดชอบ ที่ชัดเจน เช่น มีประธาน เภรัญญิกิก ประชาสัมพันธ์ ตรวจสอบ ฝ่ายส่งเสริมพัฒนา เป็นต้น โดยอาจมีที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือจากหน่วยงานในท้องถิ่น ฯลฯ การทำงานของคณะกรรมการจะต้องมีลักษณะประสานกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้านด้วย เพื่อให้ดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง นอกจากจะบริหารกองทุนเพื่อตามปกติแล้ว คณะกรรมการควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับเรื่องต่างๆ เช่นการประสานกับหน่วยงานท้องถิ่น การพัฒนาแกนนำ การเรียนรู้ขยายผล การดูแลผู้ด้อยโอกาส การขยายสมาชิกให้ครอบคลุมกว้างขวาง และการบูรณาการทุนทางสังคมและทุนทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดระบบสวัสดิการแบบองค์รวมขึ้นในตำบล

7. การติดตามประเมินผล ต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และทุกระดับ เช่น การประเมินการสมทบของสมาชิก การขยายสมาชิกของระดับกลุ่ม ตลอดจนการประเมินการทำงานในทุกๆเรื่องของคณะกรรมการกองทุน โดย กองทุนอาจมีคณะตรวจสอบที่เป็นอิสระตามสมควร เพื่อให้เกิดการตรวจสอบที่เป็นกลางและเที่ยงธรรม รวมทั้งการประเมินในแต่ละระดับจะต้องนำไปสู่การทำเวทีประชาคมอย่างเปิดเผย เพื่อร่วมกันพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น...

8. การขยายผล กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลพันเสามีการทำอย่างต่อเนื่องในหลายๆ ประการ อาทิ ขยายแกนนำ ทั้งปริมาณและคุณภาพให้ทั่วถึงทั้งระดับพื้นที่และกลุ่มกิจกรรม เช่นการกระจายข่าวสารเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกให้ครอบคลุมทั้งตำบล การขยายผลและสามารถดูแลสมาชิกได้ทั่วถึงทุกหมู่บ้านให้ได้รับสวัสดิการที่ทั่วถึงและเป็นธรรม ขยายสมาชิก โดยตั้งเป้าหมายให้ครอบคลุมทุกคนหรืออย่างน้อยทุกคนในรอบครัวในตำบลจะต้องครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสที่ดูแลตนเองไม่ได้ให้ครบทุกคนที่สำคัญต้องสร้างจิตสำนึกของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้นในหมู่สมาชิกขยายแหล่งทุน โดยการทำหนังสือของบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ และการหาทุนสมทบจากหน่วยงานในท้องถิ่น ขยายประเภทและผลประโยชน์ของสมาชิก

โดยให้ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย คนพิการ คนชรา ที่ถูกทอดทิ้ง การพัฒนาสู่สวัสดิการที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการเข้ากับกลุ่ม/กองทุนอื่นๆ ในท้องถิ่น เพื่อสร้างนวัตกรรมงานพัฒนาร่วมกันในท้องถิ่น อย่างเป็นองค์รวม

อภิปรายผล

กระบวนการสามารถการจัดสวัสดิการชุมชน ศึกษากรณี ตำบลพันเสา อธิบายโดยการนำแนวคิดระบบสวัสดิการชาวบ้านระดับตำบลของ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(2550) โดยมีแนวทางการดำเนินงานอย่างน้อย 8 ขั้นตอนคือ

1. จุดประกายความคิด-ทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย ในช่วงแรกของการก่อตั้งนั้นเกิดจากการที่กลุ่มกองทุนฯ ได้มีการประสานงานกับคุณนุชจารี สว่างวรรณ ผู้ประสานงานจากอำเภอบางระกำไปให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการให้กับสมาชิกได้รับทราบ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2550 ประกอบกับชาวบ้านตำบลพันเสาและกลุ่มผู้นำมีความตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดทำกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นสวัสดิการของชาวบ้านที่จะดูแลกันเองภายในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีกันภายในหมู่บ้าน หลังจากนั้นสมาชิกก็ได้มีการพูดคุยกันอีกและร่วมกันจัดตั้งกลุ่มกองทุนฯ ขึ้น เมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2550 ช่วงนั้นมีสมาชิกเพียง 33 คน ทางกลุ่มจึงได้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการให้กับสมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ซึ่งการจุดประกายความคิด ต้องทำควบคู่ไปกับการ “กระตุ้น” ให้ชาวบ้านเข้าใจถึงเหตุผลสำคัญอย่างน้อยๆ 2 ประการคือ 1) การตั้งกองทุนสวัสดิการจะทำให้สมาชิกได้รับการดูแลตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งชาวบ้านธรรมดาไม่เคยได้รับมาก่อนวิธีการ 2) จะทำให้สามารถดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะยากดีมีจน และยังช่วยกันดูแลเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก คนแก่ คนพิการ เป็นการสร้างความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ชาวบ้านตำบลพันเสาและกลุ่มผู้นำได้ให้ความรู้เป็นตัวกระตุ้น

2. ค้นหาศักยภาพและทุนในท้องถิ่น (บูรณาการทุนที่มีอยู่เข้าด้วยกันได้อย่างไร) ซึ่งการบูรณาการทุนที่มีอยู่ของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นการบูรณาการระหว่างทรัพยากรกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น มีการจัดทำกลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลพันเสาเพื่อประชาสัมพันธ์กองทุน, ประชุมร่วมกับ อปพร. อส.ตร เพื่อประชาสัมพันธ์กองทุน, ใช้เวทีประชุมของหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลประชาสัมพันธ์กองทุน เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่างๆ ร่วมกันหาแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเอง ภายในหมู่บ้าน

3. ขยายแกนนำให้ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการ การขยายแกนนำให้ทั่ว กระจายข่าวความรู้ให้แกนนำแต่ละหมู่บ้านเพื่อที่การจัดสวัสดิการชุมชนนั้น จะได้เป็นตัวกระตุ้นชาวบ้านให้มีการตื่นตัวในการเข้า

ร่วมนอกจากนี้ ชาวบ้านทุกหมู่บ้านจะต้องร่วมเป็นสมาชิก ผู้ใหญ่บ้านหรือตัวแทนหมู่บ้านจะต้องมีการเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้งไม่เพียงแต่คณะกรรมการกลุ่ม

4. ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลพันเสา ได้ทำการประสานความร่วมมือ จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลพันเสา ในเรื่องของการสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้คำปรึกษาตั้งแต่แรกเริ่มการดำเนินงาน/ประสานงาน/เป็นคณะกรรมการกลุ่ม และการสนับสนุนสถานที่ดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงาน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.)และภาคเอกชนก็คือ สภาองค์กรชุมชน ในการสนับสนุนงบประมาณการจัดสวัสดิการ, การให้คำปรึกษาและด้านการประสานงาน

5. การตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน ต่อไปก็มาถึงขั้นตอนที่สำคัญ นั่นก็คือ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน โดยแยกเป็นกระบวนการย่อยดังนี้

5.1 การจัดทำระเบียบกองทุน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่างๆคือ การรับสมัครและการสิ้นสุดสมาชิกภาพ การจ่ายเงินสมทบ ประเภทของสวัสดิการ การจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นต้น โดยเริ่มจากการตั้งคณะกรรมาธิการ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทน กลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งตัวแทนกลุ่มกิจกรรม แกนนำที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ โดยการนำระเบียบกองทุนที่ยกร่างเสร็จแล้วก็นำไปชี้แจงในเวทีประชาคมทั้งตำบล เพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จนเป็นที่ยอมรับร่วมกันของกลุ่มสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลพันเสา

5.2 การเปิดรับสมาชิก และระดมเงินทุน การรับสมัครสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลพันเสา สามารถสมัครได้ที่ฝ่ายทะเบียนประจำตำบล และฝ่ายทะเบียนประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องมาสมัครที่ตำบลทีเดียว รวมถึงการระดมทุนที่มีความหลากหลาย ทั้งจากชาวบ้าน หน่วยงานท้องถิ่น และผลกำไรจากกลุ่ม แต่เนื่องจากเงินมีเป็นจำนวนน้อยจึงทำให้ยังไม่ค่อยเพียงพอที่จะเพิ่มจำนวนเงินในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก

5.3 การระดมเงินทุนจากแหล่งอื่นๆ เช่น การจัดงานเพื่อหาทุน การสมทบจากองค์กรท้องถิ่น การสมทบจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการกองทุนฯจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมิใช่หวังเพียงเงินสมทบจากสมาชิก ซึ่งประเด็นนี้กองทุนมีการระดมทุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น เทศบาล, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.)และ สภาองค์กรชุมชน ในเรื่องการระดมทุน นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงกลุ่มออมทรัพย์ที่มีในชุมชน หรือ ดอกเบี้ยหรือผลกำไรที่เกิดขึ้นจากกลุ่มออมสัจจะวันละบาท และอื่นๆ

5.4 การจัดระบบข้อมูลของกองทุน กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลพันเสามีจัดทำให้เป็นระบบ ข้อมูลสมาชิกจัดเก็บเป็นไฟล์ข้อมูลและเอกสาร ข้อมูลเงินกองทุนจัดเก็บเป็นเอกสารบัญชีและรายงานบัญชีประจำปี การจ่ายเงินสวัสดิการจัดเก็บเป็นเอกสาร เป็นต้น ซึ่งนอกจากจัดทำไว้ ณ ที่ทำการแล้วยังมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรับทราบ ดิฉประกาศไว้ ณ ที่ทำการกองทุน

6.การบริหารกองทุน โดยมีคณะกรรมการขึ้นมาบริหารกองทุน ที่มีองค์ประกอบจากตัวแทนที่หลากหลายผ่านการคัดเลือกจากสมาชิก โดยได้รับการเลือกจากเวทีประชาคม มีการจัดโครงสร้างฝ่ายต่างๆรับผิดชอบ ที่ชัดเจนประกอบด้วย (1) ประธานคณะกรรมการกองทุนฯ (2) รองประธานคณะกรรมการกองทุนฯ (3) เลขานุการ (4) เภรัญญิกิก (5) ฝ่ายทะเบียน (6) ประชาสัมพันธ์ (7) ตรวจสอบภายใน (8) ที่ปรึกษา (8.1) ปลัดเทศบาล (8.2) หัวหน้ากองคลัง คณะกรรมการบริหารกองทุน ในตำแหน่งต่างๆต่อไปนี้มีต้องมีไม่น้อยกว่า 15 คน แต่ต้องไม่เกิน 25 คน การทำงานของคณะกรรมการจะมีลักษณะประสานกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้านคือในการประชุมผู้บริหารกองทุนแต่ละครั้งจะต้องมีตัวแทนหมู่บ้านต่างๆ ทั้ง 11 หมู่เข้าร่วมด้วย เพื่อให้ดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง

7. การติดตามประเมินผล มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องซึ่งการติดตามประเมินผลทำโดยคณะกรรมการกองทุน โดยมีแผนการประเมินทุกๆ 1 ปี จัดให้มีการประชุมเพื่อพบปะพูดคุยการดำเนินงานและผลการดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการ มากกว่า 1 ครั้งต่อเดือน สมาชิกกองทุนมีการประชุม ปีละ 1 ครั้ง และจัดทำรายงานการประชุมทุกครั้ง รวมทั้งการประเมินในแต่ละครั้งจะนำไปสู่การทำเวทีประชาคมอย่างเปิดเผย เพื่อร่วมกันพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น บัญชีการเงิน สรุปยอดบัญชีเป็นรายปี และการรายงานผลการดำเนินงานต่อสมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง ต่อท้องถิ่น และการดิประกาศรายงานการดำเนินงาน

8. การขยายผล ซึ่งจะต้องทำอย่างต่อเนื่องในหลายๆประการ อาทิ ¼ ขยายแกนนำ ทั้งปริมาณและคุณภาพให้ทั่วถึงทั้งระดับพื้นที่และกลุ่มกิจกรรม การขยายผลและสามารถดูแลสมาชิกได้ทั่วถึง ¼ ขยายสมาชิก โดยต้องตั้งเป้าหมายให้ครอบคลุมทุกคนหรือน้อยๆทุกครอบครัวในตำบลจะต้องครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสที่ดูแลตนเองไม่ได้ให้ครบทุกคนที่สำคัญต้องสร้างจิตสำนึกของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้นในหมู่สมาชิก ¼ ขยายแหล่งทุน ที่จะมาหนุนให้กองทุนมีปริมาณมากขึ้นเช่น การสมทบจากหน่วยงานในท้องถิ่น เป็นต้น ¼ ขยายประเภทและผลประโยชน์ของสมาชิกโดยให้ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย ตลอดจนการหมุนเสริมให้สมาชิกพึ่งตนเองได้ โดยเพิ่มสวัสดิการด้านประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การให้สวัสดิการ กรณีเกิดพิบัติภัยต่างๆ เป็นต้น ¼ ขยายการให้สวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเข้าเป็นสมาชิกด้วย คนพิการ คนชรา ที่ถูก

ทอดทิ้ง ¼ การพัฒนาสู่สวัสดิการที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการเข้ากับกลุ่ม/กองทุนอื่นๆ ในท้องถิ่น เพื่อสร้างนวัตกรรมงานพัฒนาร่วมกันในพื้นที่อย่างเป็นองค์รวม เช่น การฟื้นฟูภูมิปัญญา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรรมยั่งยืน ฯลฯ ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ครบวงจรไม่จำเพาะแต่เพียงตัวเงิน ทำให้สมาชิกรู้สึกมีความมั่นคงในชีวิตอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันสร้างความให้กับชุมชนในเรื่องของสวัสดิการชุมชนให้ทั่วถึงและครอบคลุมในทุกระดับเพื่อที่คนในชุมชนเองจะได้สามารถเป็นแรงผลักดันให้สวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางปฏิบัติ

สมาชิกในกลุ่มสวัสดิการควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อาทิเช่น เดือนละ 1 ครั้งเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำสวัสดิการชุมชน ควรมีการเลือกศึกษาในพื้นที่อื่นบ้าง เพื่อเป็นการศึกษากระบวนการที่หลากหลายในบริบทพื้นที่ที่ต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมประเภทหนังสือ

1. หนังสือทั่วไป

ดร.ทัศนีย์ ลักษณะอักษรณัชช. (2540). การสังคมสงเคราะห์ชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วทันีย์ วศินารมณ,สุรางค์รัตน์ วศินารมณ,ดร.กิติพัฒน์ นนทปัทมะดูล. (2550).ความรู้ทั่วไป
เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์.(พิมพ์ครั้งที่6).กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ระพีพรรณ คำหอม. (2551). หลักการและกระบวนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ระดับจุฬาลักษณ์.
กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อภิญา เวชชชัย. (2547).สวัสดิการสังคม ฉบับชาวบ้าน : แนวคิด นโยบาย แนวทางปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ:บริษัทเอดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.

ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง. (2542).เศรษฐศาสตร์การเมือง(เพื่อชุมชน) 10: ปรีดี พนมยงค์.
กรุงเทพฯ:บริษัทเอดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.

ชัยวัฒน์ หน่อรัตน์.(2546).เศรษฐกิจและสวัสดิการชุมชน:การบริหารที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน.
กรุงเทพฯ:สร้างสรรค์.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน).(2550).สวัสดิการชุมชน”คนไม่ทิ้งกัน”:การพัฒนา
ระบบสวัสดิการชาวบ้านโดยองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักและหน่วยงานภาค
ต่างๆเป็นผู้สนับสนุน.กรุงเทพฯ:สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน).

ปัทมาวดี,โพชนุกูล ชูชุกิ.(2552).วรรณกรรมปริทัศน์และการสังเคราะห์ความรู้เรื่อง สวัสดิการ
ชุมชนในประเทศไทย.กรุงเทพฯ:โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข(สรส).

ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง.(2544).เศรษฐศาสตร์การเมือง สวัสดิการชุมชน(๑) กลุ่ม
ออมทรัพย์.กรุงเทพฯ :บริษัทเอดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.

ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง.(2544).เศรษฐศาสตร์การเมือง สวัสดิการชุมชน(๒)กลุ่ม
ผลิตภัณฑ์.กรุงเทพฯ :บริษัทเอดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.

บรรณานุกรมประเภทวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1. วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ธิดารัตน์ คิมกระโทก. (2551).กระบวนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน. การศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง ศศ.ม, สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, พิษณุโลก.

ภาคผนวก ก
แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

เพศ

อายุ

สถานภาพการสมรส

การศึกษาสูงสุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลกลุ่มสวัสดิการชุมชน

2.1 ข้อมูลทั่วไปและความเป็นมาของกลุ่มสวัสดิการชุมชน

- สาเหตุการก่อตั้งกลุ่ม
- ผู้ก่อตั้งกลุ่ม
- ระยะเวลาในการจัดตั้ง
- แหล่งทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน
- ต้นแบบในการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน
- ปัจจุบันมีสมาชิก

2.2 การดำเนินงานของกลุ่มสวัสดิการชุมชน

- กระบวนการในการจัดทำกลุ่ม
- วัตถุประสงค์การก่อตั้งกลุ่ม
- การคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่ม
- การแบ่งโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ
- การกำหนดกฎเกณฑ์การดำเนินงาน
- การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสวัสดิการชุมชน
- การกำหนดสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกควรได้รับ
- การตรวจสอบและการประเมิน
- หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- ได้รับการสนับสนุนด้านใดบ้าง
- ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ข

ระเบียบข้อบังคับกองทุนการจัดการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา
(ออมสัจจะวันละบาท) อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ.2550

โดยรัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ชุมชน มีการรวมทุนชุมชนอย่างเป็นองค์รวมเป็นระบบ สามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น เพื่อช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ไปสู่การจัดสวัสดิการภาคประชาชนได้ความต้องการของสมาชิก โดยการให้สิทธิประโยชน์ ด้านสวัสดิการกับสมาชิกทุกคนทุกอายุ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยสมาชิกออมสัจจะวันละ 1 บาท เพื่อสวัสดิการชุมชน เป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม บรรลุตามวัตถุประสงค์อาศัยตามอำนาจตามกฎหมายมาตรา 20 (6) แห่งราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 คณะกรรมการบริหาร กองทุนสวัสดิการชุมชน จึงออก ระเบียบ ข้อบังคับ ว่าด้วยการดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนการจัดการสังคมท้องถิ่นตำบล พันเสา ดังนี้

- ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบข้อบังคับกองทุนการจัดการสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา (ออมสัจจะวันละบาท)
- ข้อ 2. ที่ตั้งกองทุน เลขที่ 60/1 หมู่ที่ 3 ตำบลพันเสา ตำบลบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
โทรศัพท์ 055-365250
- ข้อ 3. ระเบียบนี้ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป
- ข้อ 4. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนการจัดการสวัสดิการท้องถิ่นตำบลพันเสา
 - (1) เพื่อให้เกิดการดูแล ช่วยเหลือเกื้อกูล ของสมาชิกและผู้นำชุมชน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
 - (2) ดำเนินการจัดสวัสดิการพื้นฐาน ให้แก่สมาชิกกองทุนการจัดการสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา
 - (3) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดระบบสวัสดิการของชุมชนหมู่บ้าน และเชื่อมโยงเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับตำบล เพื่อสร้างพลังร่วมของชุมชนในการพัฒนาระบบสวัสดิการจากรากฐาน
 - (4) ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาความมั่นคงในชีวิตของสมาชิก และเป็นหลักประกันสำหรับผู้นำชุมชนที่อุทิศตนเองทำงานเพื่อส่วนรวม

ข้อ 5. แหล่งที่มาของกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา

- (1) เงินจากสมาชิกออมวันละ 1 บาท สมทบเป็นรายเดือน(1 ปี 365 บาท)
- (2) เงินอุดหนุนจากรัฐ(ถ้ามี)
- (3) เงินสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ถ้ามี)
- (4) เงินดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆที่เกิดจากกองทุนสวัสดิการ
- (5) เงินบริจาค หรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน

ข้อ 6. คุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา

- (1) เป็นสมาชิกในชุมชน หรือเครือข่ายของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่ตำบลพันเสา 1 ปีขึ้นไป
- (2) ผู้สมัครตั้งแต่อายุแรกเกิด เป็นต้นไป ไม่จำกัดอายุ เพศ
- (3) ผู้สมัครต้องยึดถือคุณธรรม 5 ประการ คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีความตั้งใจ มีความโปร่งใส และ

มีความรับผิดชอบ

- (4) ผู้สมัครต้องได้รับรอง จากสมาชิกในกลุ่มอย่างน้อย 2 คน

ข้อ 7. การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา

- (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิก ได้ที่ฝ่ายทะเบียนประจำตำบล และฝ่ายทะเบียนประจำชุมชน (หมู่บ้าน)และมีสมาชิกรับรองตามข้อ 6 (4)
- (2) ผู้สมัครรายหนึ่งๆจะต้องออมเงินสมทบเข้ากองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสาอย่างสม่ำเสมอมูลค่าวันละ 1 บาท(1 ปี 365 บาท) พร้อมเงินสมทบรายปีปีละ 20 บาท และค่าสมัครรายละ 30 บาท ไว้ที่กองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา(การกำหนดรายปีและค่าสมัครอยู่ที่กรรมการ)

(3) สมาชิกจะมีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการ ต่อเมื่อผ่านการออมสมทบทุน อย่างสม่ำเสมอติดต่อกันอย่างน้อย 6 เดือน (180 วัน)

(4) ผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสานี้แล้ว จะได้ส่งรายชื่อขึ้นทะเบียนไว้กับสถาบันองค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชนแห่งชาติ(พอสช.)สมาชิกรายหนึ่งๆจะมีสิทธิขึ้นทะเบียนได้หนึ่งบัญชีเท่านั้น

ข้อ 8. สมาชิกกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสามี 2 หลักคือ

- (1) สมาชิกทั่วไป หมายถึง คนที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลพันเสา สมัครใจเป็นสมาชิกและให้สัจจะออมวันละ 1 บาท รวม 365 บาทต่อปี ร่วมสมทบกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา
- (2) ผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำองค์กรหรือเครือข่ายในระดับต่างๆของตำบลพันเสา

ข้อ 9. สมาชิกขาดหรือพ้นจากสมาชิกภาพ

(1) ตาย

(2) ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา และได้รับการอนุมัติจากประธานดำเนินการแล้ว

(3) ให้ออกเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชน ข้อ 7 หรือ แสดงข้อความเท็จหรือปกปิดความจริง จนทำให้เกิดความเสียหายต่อกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา

ข้อ 10. ผู้ที่ขาดการเป็นสมาชิกภาพตามข้อ 9(2) อาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นผู้ที่ขาดจากเป็นสมาชิกกองทุนฯติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี

ข้อ 11. สมาชิกออมสัจจะวันละบาท ต้องส่งเงินภายในวันที่ 23 ของทุกเดือน

ข้อ 12. สมาชิกออมสัจจะวันละบาท ส่งเงินออมล่าช้าแต่ส่งเงินออมภายในวันที่ 1-7 ของเดือนถัดไป สมาชิกออมสัจจะวันละบาทจะถูกตัดสิทธิที่จะได้รับทั้งหมด แต่ส่งภายในกำหนดที่ล่าช้าแล้วนั้น ให้สมาชิกออมสัจจะวันละบาทได้รับสิทธิประโยชน์ดั้งเดิม

ข้อ 13. สมาชิกออมสัจจะวันละบาท สมัครเป็นสมาชิกออมสัจจะวันละบาทไม่ครบ 6 เดือน(180 วัน) และพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกออมสัจจะวันละบาทตามข้อ 9(3),(4) และข้อ 19 จะไม่ได้รับเงินออมสัจจะเงินค่าสมัครและเงินสมทบรายปีคืน

ข้อ 14. สมาชิกออมสัจจะวันละบาท ส่งเงินออมเก็บ 6 เดือน(180 วัน) แต่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อ 9 (1),(2) จะได้รับเงินออมคืน แต่กองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา(ออมสัจจะวันละบาท)ขอสงวนสิทธิไม่คืนค่าสมัครและเงินสมทบรายปีคืน

ข้อ 15. ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา ที่มาจากการประชุมสมาคมสมาชิก โดยให้สมาชิกเป็นผู้คัดสรรบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน แต่ไม่เกิน 25 คน และคณะกรรมการต้องเป็นสมาชิกกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา

ข้อ 16. คณะกรรมการการบริหารกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา ประกอบด้วย

- (1) ประธานคณะกรรมการกองทุนฯ
- (2) รองประธานคณะกรรมการกองทุนฯ
- (3) เลขานุการ
- (4) เภรัญญิกยิก
- (5) ฝ่ายทะเบียน
- (6) ประชาสัมพันธ์
- (7) ตรวจสอบภายใน

(8) ที่ปรึกษา

(8.1) ปลัดเทศบาล

(8.2) หัวหน้ากองคลัง

ข้อ 17. คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ พ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับการคัดสรรจากเวทีสมาคมสมาชิกเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนใหม่ได้

ข้อ 18. ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ แต่งตั้งกรรมการจัดทำทะเบียนสมาชิกประจำชุมชน (หมู่บ้าน) ชุมชนละ 1 หรือ 2 คน ตามความเหมาะสมที่มีสมาชิกมากหรือน้อย

ข้อ 19. คณะกรรมการบริหารกองทุนการจัดการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแลจัดสรรประโยชน์ของเงิน
- (2) ออกระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมประชาคมสมาชิก
- (3) รับสมาชิก และจัดทำทะเบียนสมาชิก พิจารณาสมาชิกพ้นจากสมาชิกภาพตาม ข้อ 9.
- (4) พิจารณาออกหลักเกณฑ์เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงรับได้
- (5) แต่งตั้งกรรมการทะเบียนประจำหมู่บ้าน (หมู่บ้าน) ตามข้อ 14.
- (6) จัดหรือประชุมสมาชิก ตามระเบียบที่กำหนด ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกร้องขอจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า ของสมาชิกทั้งหมด และต้องให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องขอ(หนังสือร้องขอจะต้องลงลายมือชื่อของผู้ร้องขอทุกคน)

ข้อ 20. สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงได้รับ จากกองทุนการสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา เมื่อผ่านการออมสมทบอย่างสม่ำเสมอติดต่อกัน มูลค่าวันละ 1 บาท ไว้ที่กองทุน เมื่อครบ 6 เดือน (180 วัน) ขึ้นไปดังนี้

สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงได้รับ

- (1) กรณีสมาชิกคลอดบุตร สามารถคลอดบุตรได้ทุกสถานที่

ยกเว้น เข้ารับการทำการคลอดที่โรงพยาบาล

- บุตรจะได้รับค่าทำขวัญ คนละ 500 บาท
- มารดาได้รับสวัสดิการเยี่ยมไข้จากกองทุน คืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 500บาท ต่อครั้ง

- (2) กรณีสมาชิกเจ็บป่วย (การนับเป็นวัน นับเฉพาะคืนที่นอนอยู่ในโรงพยาบาล)

- สมาชิกเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาตัวอยู่ใน โรงพยาบาล จะได้รับเยี่ยมไข้จากกองทุน คืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 300 บาท ต่อครั้ง และไม่เกิน 500 บาท ต่อปี

- มีค่าพาหนะไปโรงพยาบาล 100 บาท/คน/ครั้ง (1 ปีไม่เกิน 3 ครั้ง)และนำเอกสารมาแสดงต่อกองทุนฯ
 - ยกเว้น ได้รับบริการจากรถกู้ชีพฯ ของ เทศบาลหรือหน่วยงานอื่นๆ นำไปส่งจะไม่ได้รับค่าพาหนะ
 - (3) กรณีสมาชิกกองทุนฯเสียชีวิต จะได้รับเงินสวัสดิการมาปนกิจสงเคราะห์ ดังนี้
 - สมาชิกผ่านการออมสม่ำเสมอครบ 6 เดือน (180 วัน) ขึ้นไป ได้รับ 2,500 บาท
 - สมาชิกผ่านการออมสม่ำเสมอครบ 12 เดือน (365 วัน) ขึ้นไป ได้รับ 5,000 บาท
 - (4) สมาชิกออมสัจจะวันละบาท ตั้งแต่ 15 ปีถึง 60 ปี

ได้รับสิทธิประโยชน์บำนาญเดือนละ 500 บาท ในกรณีสมาชิกออมสัจจะวันละบาทที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพหรือบำนาญ จากหน่วยงานภาครัฐแล้ว จะไม่ได้รับสวัสดิการบำนาญ เดือนละ 500 บาท จากกองทุนสวัสดิการชุมชน
 - (5) เมื่อครบกำหนด 1 ปี ให้คณะกรรมการการบริหารกองทุนฯ พิจารณาแก้ไข,เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมหรือยกเลิกเงินสวัสดิการบางอย่างตามระเบียบข้อบังคับกองทุนข้อ 20 หรือ จะคงไว้อย่างเดิมก็ได้
 - (6) กรณีสวัสดิการคนทำงาน
 - คณะทำงานปฏิบัติงานนอกพื้นที่ตำบลพันเสา จะได้รับสวัสดิการเป็นค่าตอบแทนจากกองทุนฯ 100 บาท/วัน/คนแต่ไม่เกิน 500 บาท/ครั้ง(อาจจะพิจารณาให้คณะทำงาน คนละ 365 ต่อปี และหักเป็นค่ารายปีของกรรมการรายนั้นก็ได้อีก)
 - (7) งบประมาณบริหารจัดการกองทุนให้ใช้เงินค่าสมัคร, เงินค่าบำรุงรายปีหรือเงินสนับสนุนจากหน่วยงานหรือกัณเงิน ไม่เกิน ร้อยละ 10 ของเงินสมทบของสมาชิกเป็นค่าตอบแทน ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นต้น
- ข้อ 21. รูปแบบของการจัดสรรเงินกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา ได้เงินออมวันละบาท ของสมาชิกมาออมสมทบร่วมกันในระดับตำบล ครบ 6 เดือน (180วัน) ก็จะนำเงินออมนี้มาจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทั้งหมด
- ข้อ 22. การขอรับเงินสวัสดิการจากกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา
- (1) กรณีผู้ออมเสียชีวิต ผู้รับผลประโยชน์ที่ได้รับระบุไว้ในใบสมัคร ถ้ามิได้ระบุไว้ในใบสมัครให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ ว่าสมควรมอบผลประโยชน์ให้กับทายาทคนใด
 - (2) กรณีสมาชิกเจ็บป่วย สมาชิกผู้ที่มีสิทธิต้องนำหลักฐานต่อไปนี้ เพื่อขอรับเงินสวัสดิการเยี่ยมไข้กับกองทุนฯ(สามารถมาเบิกได้ทุกวันที 23 ของเดือน) คือ
 1. คำร้องขอรับเงินสวัสดิการ
 2. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน 1 ชุด

3. สำเนาทะเบียนบ้าน 1 ชุด

4. ใบรับรองแพทย์

5. หลักฐานอื่นๆ

(กรณีที่สมาชิกเบิกเงินสวัสดิการจากหน่วยงานอื่นได้อีกให้ถ่ายสำเนาใบรับรองแพทย์มาแทนได้)

(3) ในกรณีที่สมาชิกได้เสียชีวิต ผู้ที่ได้รับประโยชน์ตามรายชื่อที่ระบุไว้ในใบสมัครต้องนำหลักฐานดังต่อไปนี้ เพื่อรับเงินสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ ดังนี้

1. สำเนาใบมรณะบัตร 1 ชุด

2. สำเนาทะเบียนบ้าน (ของผู้รับ) 1 ชุด

3. สำเนาบัตรประชาชน (ของผู้รับ) 1 ชุด

4. ใบคำร้องขอรับเงินสวัสดิการ

(4) ให้ยื่นคำร้องขอรับเงินสวัสดิการภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่สมาชิกเกิดเหตุอันพึงได้รับสวัสดิการ

ข้อ 23. เงื่อนไขการไม่ได้รับเงินสวัสดิการจากกองทุนฯ

(1) ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านสมาชิกกองทุนฯ และข้อ 6 (1)

(2) สมาชิกที่ค้างชำระเงินออกสมทบกองทุนเกิน 2 เดือน

(3) ไม่ยื่นคำร้องขอรับเงินสวัสดิการภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่สมาชิกเกิดเหตุ อันพึงได้รับเงินสวัสดิการกองทุนฯ ตามข้อ 18 (3) (ยกเว้นได้แจ้งคณะกรรมการไว้แล้ว)

(4) ผู้ออมก่อนอายุกรรม ถูกจับหรือหลบหนีการจับกุม ในคดีอาญาที่กระทำโดยเจตนาเป็นองค์ประกอบความผิด

ข้อ 24. ก่อนสิ้นปีบัญชี ณ วันที่ 30 ธันวาคม ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ

พิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือยกเลิก การจัดสรรกองทุนการจัดสวัสดิการสังคม ท้องถิ่นตำบลพันเสาบางอย่างของกองทุนที่เห็นว่ายังไม่เหมาะสมในกรณีที่การจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสามีความเข้มแข็ง สมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีมีสมาชิกเพิ่มเติม การบริหารจัดการมีศักยภาพ สิทธิประโยชน์ของสมาชิกพึงได้รับ ตามอายุงานการเป็นสมาชิก พิจารณาลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ

ข้อ 25. คณะกรรมการบริหารการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา ต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สมาชิกปีละ 1 ครั้ง โดยมีวาระการประชุม ดังนี้

(1) ประธานกล่าวเปิดการประชุม

(2) เรื่องที่ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบ

(3) รับรองรายงานการประชุมครั้งก่อน (ครั้งที่แล้ว)

- (4) พิจารณาเรื่องสืบเนื่อง (ค้างในการประชุมครั้งก่อน)
- (5) เสร็จญูกรายงานฐานะการเงิน
- (6) เรื่องที่ต้องการให้พิจารณา
- (7) เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)
- (8) ปิดการประชุม

บทเฉพาะกาล

- ข้อ 26. ระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ประกาศ และคำสั่งต่างๆ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ใช้ระเบียบนี้ ให้ใช้ต่อไป เท่าที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบนี้ จนกว่าจะมีการแก้ไขหรือยกเลิก
- ข้อ 27. ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมท้องถิ่นตำบลพันเสา(ออมสัจจะวันละบาท) เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้
- ข้อ 28. สมาชิกออมสัจจะวันละบาท ตั้งแต่ 15 ถึง 60 ปี ได้รับสิทธิประโยชน์บำนาญ เดือนละ 500 บาท ในกรณีสมาชิกออมสัจจะวันละบาทที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพหรือบำนาญจากหน่วยงานภาครัฐแล้ว จะไม่ได้รับสวัสดิการบำนาญ เดือนละ 500 บาท จากกองทุนสวัสดิการ (ที่มา : กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลพันเสา(ออมสัจจะวันละบาท))